iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

TUDEM YAYIN GRUBU

Mayıs 2021 • SAYI 134
ÜCRETSİZDİR
www.iyikitap.net
ISSN 2757-8887

Darwin Hartlepool'da | Sofía aylak olmak istiyor! | Korkulardan kurtulmak | Okumayı sevmek zorunda mıyız?

iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

MERHABA,

"Aynanın İçinden" ve "Tavşan Deliği", Mart sayımızda yayımlamaya başladığımız, birbiriyle bağlantılı iki yeni köşe. Bu sayfalarımızda, her sayı bir konukla söyleşiyor ve hazırladığımız bir anketle onu daha yakından tanımaya çalışıyoruz. Köşelerimizin ilk iki konuğu, yazar Koray Avcı Çakman ve illüstratör Sedat Girgin oldular. Mayıs sayımızda ise konuğumuz, yazar Simla Sunay.

Bu sayımızın bir de sürpriz konuğu var. *Nokta, Mış Gibi, Kelime Koleksiyoncusu* ve *Gökyüzünün Rengi* gibi kitaplarının ismini sıraladığımda, ilgili okur hemen anlayacak kimden bahsettiğimi. Sahaf Dükkânı sayfalarını hazırlayan yazarımız Doğan Gündüz, bu kez Peter H. Reynolds'u konuk ediyor köşesine. Gerçekleşme hikâyesini de ilginç bulacağınızı düşündüğüm söyleşiyi, uzunluğundan dolayı iki bölüm hâlinde yayımlıyoruz. İlk bölümünü bu sayı okuyacağınız bu özel söyleşinin devamı Haziran sayımızda.

Bu iki söyleşinin yanı sıra, son aylarda raflarda yer bulan pek çok yeni çocuk ve gençlik kitabına sayfalarımızda yer veriyoruz, her zamanki gibi. Keyifle okumanız dileğiyle!

Safter Korkmaz

iyikitap Aylık Yaygın Süreli Yayın / Ücretsizdir. ISSN: 2757-8887
İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret AŞ adına İsa Aykanat
Yayın Yönetmeni: İlke Aykanat Çam
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Safter Korkmaz • **Yazı İşleri:** Suzan Geridönmez
Tasarım: Burak Tuna • **Grafik Tasarım:** Nayime Serbest • **Kapak İllüstrasyonu:** Serkan Yolcu
İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancak - Konak / İzmir
Tel: 0(232) 463 46 38 • **e-posta:** iyikitap@tudem.com
www.iyikitap.net iyikitapdergisi iyi_kitap

TUDEM YAYIN GRUBU

ANNELİKLE OTOMATİK OLARAK YÜKLENEN ÖZELLİKLER:

GÖKÇE YAVAŞ ÖNAL

1. NAZAR İNANCI

2- PARANOYA

3- HER ANNE DİYENE CEVAP VERME REFLEKSİ

4- BEYNİN YOK SAYMA MEKANİZMASININ AKTİFLEŞMESİ

5- IQ DÜŞMESİ

6- DUYU KAYBI

7- HER ŞEYE YETİŞEBİLİRLİK

8- ON BEŞ DAKİKADAN FAZLA OTURUNCA ANİDEN BASTIRAN UYKU

HER YAŞ

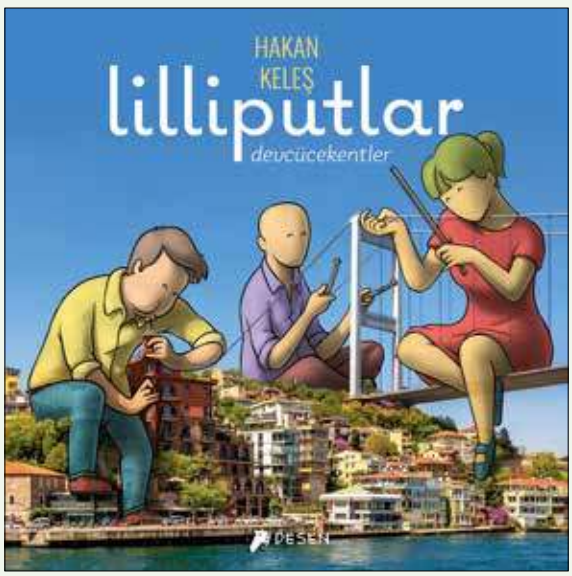
Etrafımıza farklı bir gözle bakmak için

"Her gün yanından geçtiğimiz eski bir bina, oraya o kadar aittir ki görünmez hâle gelmiştir. Orada olmaması gereken hayalî bir karakter onunla temas edince yeni bir gerçeklik kurulur ve hem kendini hem de görünmez olanın niteliklerini açık eder."

Yazan: **Ceyhan Usanmaz**

Lilliputlar: Devcücekentler
Hakan Keleş
Yayıma Hazırlayan: Ayşegül Utku Günaydın, İlke Aykanat Çam
Desen Yayınları, 176 sayfa

Hepimizin, yaşadığımız şehirlerle arasında farklı bir bağ var; belli dönemlerde, mesela tatil amacıyla ziyaret ettiğimiz ya da belki bir süre okuduğumuz için bildiğimiz şehirler için de geçerli bu elbette. Biriktirdiğimiz anılar doğrultusunda bazı bölgelerini daha çok severiz şehirlerin, daha çok vakit geçiririz o çevrede; bazı bölgelerini ise daha az severiz ya da zaten hiç işimiz düşmemiştir, belli sebeplerle adım bile atmamışızdır o taraflarına. Diğer bir deyişle, bir yabancıya göre sokaklarında, mahallelerinde farklı bir gözle dolanırız, farklı bir çerçeveden bakarız. Ancak, kimi zaman ters bir etkiye de sebep olabiliyor bu tanıdıklık hâli. O kadar alışıyoruz, o kadar kanıksıyoruz ki o şehrin sokaklarını, bazen burnumuzun dibindeki güzelliklerini fark edemeyebiliyoruz, unutabiliyoruz. Üstelik, İstanbul gibi devasa boyutta ve derin bir tarihe, kültüre sahip –kadim– şehirler söz konusu olduğunda işler biraz daha karışabiliyor! Hatta yerlisi ya da yabancısı olmak fark etmiyor çoğu zaman, nüfuz etmek zorlaşıyor. İşte böylesi durumlarda bize farklı bir bakış açısı kazandıracak bir "rehber" gerekiyor; Hakan Keleş'in *Lilliputlar: Devcücekentler* kitabı, bu konuda yol göstericilerden biri olabilir...

Hakan Keleş'in hayalî karakterleri, Jonathan Swift'in ünlü eseri *Gulliver'in Gezileri*'nden esinlenerek verdiği isimle söylersek Lilliputlar'ı, şehirlerde bir anda karşımıza "di-

kilmeyecekler" büyük bir ihtimalle ama bazı şeyleri hatırlatacaklarına şüphe yok: *"Her gün yanından geçtiğimiz eski bir bina, oraya o kadar aittir ki görünmez hâle gelmiştir. Orada olmaması gereken hayalî bir karakter onunla temas edince yeni bir gerçeklik kurulur ve hem kendini hem de görünmez olanın niteliklerini açık eder. Seri Instagram'da yaygınlaşmaya başladığında insanların tepkileri de en çok bu yönde olmuştu; duyarsızlaştıkları fiziksel çevreyi başka bir katman aracılığıyla görmek, artık etraflarına farklı bir gözle bakmalarını sağlıyor gibiydi."*

Hakan Keleş'in foto-illüstrasyonlarını bir araya getirdiği *Lilliputlar: Devcücekentler* isimli kitabı, altı bölümden oluşuyor. "#lilliputgündelik", bugünün kent ve kentlilerinin büyük ölçekli birer yeniden temsili gibi gerçekliğe en yakın mizansenleri içeriyor. Bu bölümdeki dev simitçiyi görünce, aklıma ilk gelen soru şu oldu: Sokak aralarında dolanan simitçilerin seslerini artık daha seyrek mi duyuyoruz? "#lilliputnostaljik" bölümü ise daha çok şey hatırlatacak gibi görünüyor; bu bölümdeki işleriyle Hakan Keleş, kültürümüze ait ama geride kalmış ya da unutulmuş figür ve öğeleri günümüz kentleriyle birleştirerek bir zamansızlık algısı üretmeyi hedeflemiş. "#lilliputsarkastik" ise, kenti bir karikatür nesnesi olarak ele alıp ölçek farkından kaynaklanan algısal bozulmaları mizahi unsurlara dönüştürmeyi amaçlıyor. "#lilliputbilindik", bu coğrafyada yaşamış ya da yaşamaya devam eden önemli figürlerle kültürümüze bir şekilde dâhil olmuş hayalî karakterleri, farklı mekânlarda görselleştiriyor. "#lilliputorganik"teki çalışmalarında ise Hakan Keleş'in, kenti, doluluk ve boşluklar bağlamında ele aldığı söylenebilir. Kitabın en sonunda ise özel bir bölüm var. Kitap karantina sürecinde hazırlandığı için, Covid19 temalı işler, "#lilliputpandemik" başlığı altında toplanmış. Bu bölümdeki bir illüstrasyonu görünce, keşke bir "dev" çıkıp şehirlerin üstüne biraz kolonya dökse, diye düşünmeden edemiyor insan gerçekten de!

Hakan Keleş'in ilk olarak sosyal medyada, Instagram üzerinden paylaşmaya başladığı foto-illüstrasyonları, özellikle kısıtlamalar altında yaşamak zorunda kaldığımız şu günlerde sokaklarda tedirginlik duymadan dolaşıyormuş gibi hissettirecektir eminim; ya da sayfalar arasında ilerlerken, bir sergide turluyormuş gibi de hayal edebilirsiniz kendinizi pekâlâ. Tamamı dijital olarak üretilen işlerden oluşan *Lilliputlar: Devcücekentler* kitabının yayıma hazırlık sürecine dair eskiz ve notlar da "Pano" isimli son bölümde yer alıyor. Bu bölümde bir de harita ve karekod bulunuyor. Karekod ve link aracılığıyla, kitapta yer alan fotoğrafların konum bilgisine hem telefonlardan hem de bilgisayarlardan ulaşmak mümkün. Kim bilir, belki bir gün bizim sokağımıza da uğrar Hakan Keleş'in Lilliputlar'ından biri...■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★☆☆
İçerik ★★★★★★★★★☆☆
Grafik tasarım ★★★★★★★★★½☆

4-Pandemik / İstanbul

GRAFİK ROMAN

Maymunu asmak

Lupano ve Moreau, ırk ayrımcılığı meselesinde maymun figürünün rastlantısal olmadığının altını özellikle çizmek istemişler. Bu amaçla kitabın sonuna, Sorbonne Üniversitesi tarih profesörlerinden, Fransız Devrim Enstitüsü Müdürü Pierre Serna'nın kaleme aldığı bir bölüm eklemişler.

Hartlepool Maymunu
Senaryo: Jérémie Moreau
Resimleyen: Wilfrid Lupano
Bilimsel Katkı: Pierre Serna
Türkçeleştiren: Doğan Şima
Editör: Esra Kökkılıç
Baobab Yayınları, 120 sayfa

Yazan: **Safter Korkmaz**

Sokağa çıkıp rastladığımız gençlere Nelson Mandela'yı sorsak, korkarım pek azı onu gerçekten tanıyor olacak. Güney Afrika'da ırkçılığa karşı verdiği mücadele, hapiste geçirdiği 27 yıl, nihayet Apartheid politikaları yıkıldıktan sonra ülkesinin ilk siyahi devlet başkanı oluşu, onlar için pek bir şey ifade etmeyecek.

Çocukluğum ve ilk gençliğim, bu büyük mücadele adamına hayranlık duyarak geçti. O hayranlığa büyük bir şaşkınlık ve kızgınlık da eşlik ediyordu. Şaşkındım, çünkü dünya üzerinde herhangi bir coğrafyada ırk ayrımcılığının apaçık, pervasızca, bir devlet politikası olarak sürdürülmesini aklım almıyordu. Kızgındım, çünkü dünyanın geri kalanı böylesi bir haksızlığa nasıl seyirci kalabiliyordu! Bir insan sırf renginden dolayı, kendini bir başkasından nasıl üstün görebilirdi? Hangi aklı başında insan "ırkçı" olabilirdi? İşte böyle, pek çok "safça" soru dönüp duruyordu kafamda. "Safça", çünkü Güney Afrika'da açıkça süregelen ırk ayrımcılığının, aslında dünyanın her köşesinde -hatta kendi ülkemde bile- farklı biçimlerde ve düzeyde yeniden ve yeniden üretildiğini zamanla öğrenecektim.

Her ne kadar günümüzde herkes, ırk üstünlüğü fikrini reddettiğini, hatta lanetlediğini iddia etse de ne yazık ki ırk ayrımcılığı hiçbir yerde gerçekten sona ermiş değil.

Siyasetten iş yaşamına, sanattan spora her alanda karşımıza çıkmaya devam ediyor. Ama kimse bu gerçekle yüzleşmeye razı değil! Bir futbol maçında siyahi futbolcuya muz gösteren "futbolsever" ya da Roman vatandaşları peşin yargılarla etiketleyip aşağı gören "modern kentsoylu" yahut etnik aidiyeti farklı diye milyonlarca insanı ötekileştiren "vatansever"... kısacası hiç kimse "ayrımcı" olduğunu kabullenmiyor. Çünkü onlar vergi veren, kanunlara saygılı vatandaşlar. Dedeleri, büyük dedeleri hatta yedi göbekten tüm soyları bu topraklarda yaşamışlar. Irkçı değiller ama vergisini vermeyen, işlerini ellerinden alan, kanunlara saygı göstermeyen, nereden geldiği belli olmayan insanlara da kızmaya hakları olmalı değil mi! Hele şu mülteciler yok mu, ah onlar ah! Her yerde onlar, ülkenin tüm imkânları onlara seferber; yazık değil mi "vatanın gerçek sahiplerine"!

Eskiden, televizyonlar tek kanallı ve gazetelerde hâlâ gazeteciler çalışıyorken, gerçeği işaret eden meşalelerimiz vardı bizim. Birileri çıkar kral çıplak derdi. Bugün bu sesler azaldı. Meşalelerin ışığı zayıfladı. Yeni uyaranlara ihtiyaç var, en çok da kitapların sağaltıcı, sağduyulu sesine...

DARWİN HARTLEPOOL'DA

Bana çocukluğumun o "saf" sorularını hatırlatan ve bunca yakınmama neden olan da bir kitap. Baobab Yayınlarından çıkan *Hartlepool Maymunu* isimli grafik romanın çizimleri Jérémie Moreau'ya, senaryosu Wilfrid Lupano'ya ait. Senaryo dediğime bakmayın, Lupano, kimilerince gerçekten yaşandığı iddia edilen bir İngiliz efsanesini yeniden yorumlamış. Efsane kısaca şöyle: Yıl 1814, Fransa ve İngiltere savaş hâlindeler. Bir Fransız savaş gemisi, İngiltere'nin küçük bir sahil kasabası olan Hartlepool yakınlarında fırtınaya yakalanır ve batar. Hartlepool'da yaşayanlar, ertesi gün sahilde geminin maskotu olan maymunu yakalarlar. Gelin görün ki kasabalılar hayatlarında ne bir Fransız görmüşlerdir ne de bir maymun. Sonuç olarak yakaladıkları canlının Fransız olduğuna hükmederler ve onu asarak öldürürler.

Elbette Lupano, kendi senaryosunu kurgularken efsaneye pek çok şey eklemiş. Örneğin batan Fransız gemisinin kaptanın ağzından, köle ticareti yaptığı geçmiş günlerini dinliyoruz. Yine aynı kaptanın, sırf İngilizce bir şarkı söylüyor diye, çocuk yaştaki bir miçoyu denize atışına da tanık oluyoruz. Lupano, kitabın hemen girişinde betimlediği bu sahnelerle, sorunun sadece Hartlepool'un cahil insanlarından kaynaklanmadığını; ırk ayrımcılığının, İngiliz ya da Fransız fark etmeksizin herkesin ürettiği bir hastalık olduğunun altını çiziyor. Hikâyenin gelişiminde, kaptanın denize attığı çocuğun Hartlepool'daki çocuklarla karşılaşıp kaynaşması da Lupano'nun akıllıca buluşlarından biri. Böylece yetişkinlerin neden olduğu çılgınlığın, çocukları nasıl etkilediğini ve buna rağmen, çocukça saflığın aslında bu hastalığın tek ilacı olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Üstelik tüm kasabada, yakalanan canlının bir maymun olduğunu anlayan tek kişi de bir çocuk!

Lupano'nun kurgusuna eklediği sürprizler bunlarla sınırlı değil. Arabaları bozulduğu için, bir geceliğine Hartlepool'da konaklamak zorunda kalan Robert Darwin ve oğlu Charles Darwin'le de tanışıyoruz eserde! Evet, şu bildiğimiz Charles Darwin... Çocuk Darwin'in grafik romandaki rolü, diğer çocuklarla birlikte oyun oynamanın, yaşanan histeriyi şaşkınca seyretmenin ötesine geçmiyor. Ancak babası, bir maymunu asarak öldürmeye varan deliliğe isyan eden tek yetişkin olarak, övgüleri hak ediyor.

IRKÇILIĞIN KÖKENLERİNİN SÖZDE TARİHİ

Lupano ve Moreau, ırk ayrımcılığında maymun figürünün rastlantısal olmadığının altını özellikle çizmek istemişler. Bu amaçla kitabın sonuna, Sorbonne Üniversitesi tarih profesörlerinden, Fransız Devrim Enstitüsü Müdürü Pierre Serna'nın kaleme aldığı bir bölüm eklemişler. "Hartlepool Maymunu veya Irkçılığın Kökenlerinin Sözde Tarihi" başlığını taşıyan bu bölüm, Hartlepool efsanesinden yola çıkarak ırk ayrımcılığının tarihsel izlerini, maymun figürü etrafında şekillenen sosyal ve bilimsel tartışmalar eşliğinde takip ediyor.

Moreau'nun dönem atmosferini mükemmel yansıtan çizimleri de *Hartlepool Maymunu* alıp okumanız için geçerli sebeplerden biri. Dahası kitabı okuduğunuzda, Hartlepool kasabasının bugünü ve halkının efsaneye yaklaşımı hakkında da ilgi çekici bilgiler edineceksiniz.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★☆
Kurgunun Özgünlüğü	★★★★★★★★★☆
İçerik	★★★★★★★★★☆
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★☆

Bir çocuk boyu kadar şehir!

Büyük şehrin keşmekeşinde yaşamak, iş telaşına ve hayatın tekdüze akışına kendini kaptıran pek çok yetişkin için sıradan ya da olağan bir durum olabilir. Ama bir çocuk için, hele ki şehrin nefes aldıran alanları keşfedilmezse, çok sıkıcı olmalı!

Yazan: **Gökçe Gökçeer**

Evlerimizden çıkmaya korktuğumuz bu apokaliptik günlerde, şehirde olmak pek çoğumuza daha büyük korkular yaşatıyor. Koca şehirlerin içinde yapayalnız olduğumuzu, karanlıkların daha da ürkütücü hâle geldiğini, kaçacak bir yer bulamadığımızı düşünüp durmak, insan aklının ve sabrının sınırlarını fazlasıyla zorluyor. Çok bunaldığımız anlarda, en yakın ormana atıyoruz kendimizi, eğer bulabilirsek tabii... *Şehirde Çocuk Olmak*'ı okurken, sağlıklı günlerimizde de evde hapsolduğumuz günlerde de en büyük çileyi çocukların çektiğini bir kez daha düşündüm.

Şehirde Çocuk Olmak
Ezgi Berk
Resimleyen: Ece Zeber
Final Kültür Sanat Yayınları, 64 sayfa

Yüksek binaların, kaotik caddelerin, kalabalıkların arasında bir çocuğun, bir gün içinde neler yaşadığına tanık oluyoruz bu kitapta. Renkli kıyafeti ve sapsarı saçları olmasa, şehrin o boğucu renkleri arasında o da kaybolup gidecek... Neyse ki onu seçebiliyoruz. Aslında bu hâliyle, umudu da temsil ediyor. Şehir hayatına hapsettiğimiz çocuklarımıza, ne kadar tekdüze ve sıkıcı bir yaşamı dayattığımıza dikkat çeken yazar Ezgi Berk, çok az kelime kullanmış kitabında. Bilinçli biçimde minimalize edilen metin, Ece Zeber'in çizimleriyle çok şey anlatıyor. Her sayfadaki çizimleri uzun uzun incelemek gerek. Çünkü hem şehrin gri yüzünü hem insanların mutsuzluğunu aktarmakta oldukça başarılı Zeber.

Kitabı okurken, tam da boğulduğumuzu hissettiğimiz sırada karşımıza çıkan o yemyeşil park, hem o rengârenk kıyafetiyle salınan küçük kız çocuğu hem de bizim için umut ışığı yakıveriyor. Parklar, bahçeler, kediler, çiçekler, yüzü gülen insanlar ve beklenmedik bir anda uzanan dost elleri olmasa, bu şehirde yaşamak için tek bir nedenimiz bile kalmayacağını hatırlatıyor. İyi ki!

Bir şehre, bir çocuğun gözünden, hatta onun o minicik boyunun yetişebildiği yerden bakıyor *Şehirde Çocuk Olmak*. Hep kendimize göre düzenlediğimiz hayatlarımıza ayak uydurmaya çalışan canım çocukların okuması ve şehrin boğucu renkleri içinde kaybolmaması dileğiyle...■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★
Öykünün özgünlüğü ★★★★★★★☆☆☆
Grafik tasarım ★★★★★★★★☆☆

Bir köpeğin sadakati nelere kadir olabilir?

Savaş Atı'nın yazarı Michael Morpurgo, yeni kitabı Gölge'de bu kez sevginin ayıramadığı yaşamlara dokunuyor; Afganistan'dan İngiltere'ye uzanan destansı bir yol hikâyesi anlatıyor.

YENİ

"'Alt tarafı bir köpek,' der insan, değil mi... Ama benim gözümde, köpekten ziyade dost o. Bizi bırakmak istemeyen, dostane bir gölge. Gölgenden asla kurtulamazsın."

tudem.com
tudemyayingrubu

tudem

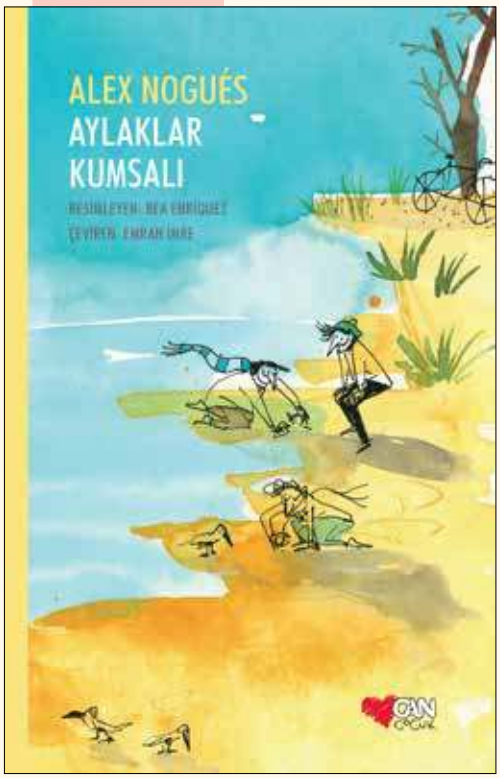
Aylaklığa övgü

Yazan: Gökhan Yavuz Demir

Sofía, babası gibi işten güçten başını kaldıramayan bir yetişkin olmak istemiyor. Kumsala gidip deniz yıldızlarına keman çalmak istiyor...

Aylaklar Kumsalı
Alex Nogués
Resimleyen: Bea Enríquez
Türkçeleştiren: Emrah İmre
Editör: Tuğçe Özdeniz
Can Çocuk Yayınları, 88 sayfa

Bir şeyi yapmak zorunda olduğu için değil de sadece yapmak istediği için yapan kişiye aylak deniyorsa, Kocabaş ile ben hakiki birer aylağız demektir. Bir köpeğin aylaklığı kimsenin gözüne batmasa da çalışmanın yüceltildiği çağdaş toplumlarımızda bir insanın aylaklığı gayet yadırganır. Çocukların ve yetişkinlerin aylaklığına iyi gözle bakılmadığı gibi, artık hak ettiklerini varsayabileceğimiz yaşlıların aylaklığına bile neredeyse müsamaha gösterilmez. Oysa insan her yaşta, Kocabaş ve benim sıklıkla yaptığımız gibi, canı istediğinde güneşli bir bahar günü çimenlere uzanabilmeli veya "mesai saati" diye tanımlanan günün en kıymetli saatlerinde, merakla okuduğu bir romanla kendi köşesine çekilebilmelidir. Biraz aylaklık etmeden hiç yaşamanın keyfine varılabilir mi?

Kargo görevlisi dostumuz kendi mesai saatleri içinde, Kocabaş ile beni, yine bahçede kendi oyun mesaimiz içinde buluyor. Kargodan çıkan kitap; Alex Nogués'in yazdığı, Bea Enríquez'in resimlediği ve Emrah İmre'nin Türkçeye tercüme ettiği *Aylaklar Kumsalı,* tam da ihtiyaç duyduğumuz türden hınzır bir roman.

Hikâye, on bir yaşındaki Sofía'nın derste büyüyünce aylak olmak istediğini söylemesiyle başlıyor. Bütün sınıf Sofía'ya önce kahkahalarla gülüyor, Nuria Öğretmen ise çok kızıyor ve tek suçu aylak olmayı istemek olan Sofía'nın anne ve babası okula çağrılıyor. On bir yaşındaki bir kız çocuğunun pek çok sözü veya davranışı hoş görülebilir belki ama kariyer odaklı çağdaş hayatta

küçük bir kızın aylak olma hayali katiyen hoş görülemez. Aylaklar ve aylaklık gibi, aylak olmaya imrenme veya heveslenme de toplumsal hayatın bekası için mutlaka tedavi edilmeli, edilemiyorsa da bir biçimde giderilmelidir.

Aslolan işe yararlılıktır. Bir şey işe yaradığı kadar onaylanır ve teşvik edilir. Aylaklığın ise işe yaramadığı nedense herkesin malumudur. Bunun için de sözlükler aylaklığı "boş gezmek, işsiz güçsüz olmak, avarelik" olarak tanımlar. Buna göre kırlara uzanmak, köpeğinle yürüyüş yapmak, kitap okumak, resim çizmek, top peşinde koşmak, hayal kurmak, felsefeyle iştigal edip uzun ve derin düşüncelere dalmak, hatta bir banka oturup ıslıkla bir türkü tutturarak güneşlenmek bile bugün hep aylaklık olarak görülebilecek denli işe yaramaz, bir faydası olmayan faaliyetler. Kumsalda deniz kabukları toplamak, gitarınla yeni bir akor öğrenmek, şehir dışlarına atılmış kimsesiz sokak hayvanlarını tedavi etmek, güzel bir aşk şiiri ezberlemek gibi insanı insan kılan pek çok insani aktivite beraberinde bir kazanç ve tüketim gücü getirmediği için aylaklık diye anılıyor ve vakit kaybı olarak görülüyor.

İşi, maaşı ve tüketim gücü olanların, tıpkı Sofía'nın babası gibi, asla vakti yoktur. Vakit olmayınca insanın hobileriyle uğraşması, hayattan keyif alması, yaşadığı ânın tadını çıkarması ve hepsinden önemlisi kendi ruhunu zenginleştirmesi mümkün değildir. İnsan kariyeri, işi, maaşı ve tüketim gücü için müflis bir kumarbaz gibi ortaya en kıymetli şeyini, yani vaktini sürünce kazanırken, hatta kazandığı için kaybeder. Oysa işi, maaşı ve tüketim gücü olmayan bir aylağın vakti boldur. Aylak kesinlikle bir vakit zenginidir. Bu sayede bir aylak hobileriyle uğraşıp, hayattan keyif alıp, yaşadığı ânın tadını çıkarıp, ruhunu zenginleştirerek sistemin dayattığı bir hayatın aksine kendi hayatını inşa edebilir.

Sanırım on bir yaşındaki küçük kahramanımız Sofía bunu çok erken fark ediyor. O babası gibi işten güçten başını kaldıramayan bir yetişkin olmak istemiyor. Kumsala gidip deniz yıldızlarına keman çalmak istiyor. Sofía büyüyünce işe yaramayı değil de aylak olmayı; ileriki hayatında "Sofía", yani kendisi olmak için istiyor.

Bir tür aylaklığa övgü olan bir roman yazan ve işe yararlılığın öne çıkarıldığı bir dünyaya Sofía gibi bir

karakter aracılığıyla isyan eden yazarımızın bir "saftirik" olduğunu düşünebilirsiniz ama kendisi kitabın sonuna yazdığı notta bunu bir iltifat olarak göreceğini peşinen söylüyor. Çünkü yazarın ana dili İspanyolcada "saftirik" anlamına gelen *ingenuo* kelimesinin kökü, Latince "özgür doğan" mânâsındaki *ingenuus*'a dayanıyormuş. Günümüzün hayat koşullarında aylak olmak bir tür saftirik olmayı gerektiriyorsa, özgür olmak için bir miktar saftirikleşmekten korkmamalıyız.

Güneşli öğleden sonraları bilgisayarın başında yazı yazmak yerine bahçede yayılıp kitap okuyarak ve Kocabaş'la oynayarak vakit öldürdüğüme göre iş yetiştirmesi gereken bütün meşgul insanların nezdinde aylak ve saftirik biri olduğum söylenebilir. Fakat yaşadığını hissederek nefes aldığın her ânın tadını çıkardıktan sonra dışarıdan saftirik görünüyor olmak kimin umurunda. ■

Çevirinin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★☆
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı ★★★★★★★★☆☆
Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★☆☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

TAVŞAN DELİĞİ

Fotoğraf: Eren Aytuğ

Simla Sunay, önce çocuklar için yazmaya başlayan, daha sonra yetişkinler için iki öykü kitabı kaleme alan ve yazdıklarında anti-mimar kimliğini ve ekofeminist duruşunu açıkça görebildiğimiz bir yazar. Sunay, Deleuze'e referansla edebiyatın bir direniş olduğunu söylüyor, çünkü sanat bir direniştir. Çocuk edebiyatı ise Sunay'ın tek sığınağı.

HER ÇOCUK KİTABININ BİRAZ ÜTOPİK OLDUĞUNU BELİRTEN SUNAY, "ÇOCUK EDEBİYATI, İNSANIN HİKÂYEYE NASIL SIĞINDIĞINI VE GELECEĞİN PARÇASI ÇOCUKLARI BUNUNLA NASIL KORUMAYA ÇALIŞTIĞINI AÇIK EDİYOR" DİYOR.

› Geçmişe dönüp yazarlığınızın/çizerliğinizin ilk günlerindeki hâlinizle konuşsanız, vereceğiniz öğüt ne olurdu?
Hiçbir şey; başlangıçların ve deneyimin kendisi değerli.

› Yazarlık geçiminizi sağlayan bir iş mi? Başka bir mesleğiniz var mı?
Değil. Mimarlık yapıyorum.

› Günde kaç saat çalışıyorsunuz?
Salgında yarıya düştü ama verimli altı-yedi saat.

› İşlerinize dair eleştiri yazıları sizi öfkelendirir mi?
Hayır.

› Okuduğunuz son kitap?
Sen, Ben, Elma Ağacı, Sevim Ak.

› Keşke ben yazsaydım dediğiniz kitap?
Bitmeyecek Öykü, Michael Ende

› Yerinde olmak istediğiniz roman kahramanı?
Tabii ki Alice.

› Nefret ettiğiniz roman kahramanı?
Yok.

› Sizce en iyi edebiyat uyarlaması film ya da dizi?
Oz Büyücüsü (1939)

› İsminizi Google'da aratıyor musunuz? Ne sıklıkla?
Hayır, ama Twitter'da aratıyorum.

› En çekilmez özelliğiniz?
Takıntılarım, sivri dilliliğim.

› En sevdiğiniz uğraşınız, hobiniz?
Ara verdim ama minyatür çizmek.

› Çalmak istediğiniz müzik aleti?
Keman.

› Bir mucit olsanız, ne icat etmek isterdiniz?
Demokrasi.

› Tarihte hangi dönemde/zaman diliminde yaşamak isterdiniz?
Köprü yapılmadan önceki İstanbul'da, denize girilen zamanda.

› Issız adaya düşseniz yanınızda götüreceğiniz üç şey?
Robinson Crusoe ya da Cuma, kibrit ve ruj.

AYNANIN İÇİNDEN

Simla Sunay

“Çocuk edebiyatı benim tek sığınağımdır”

Söyleşi: Elif Şahin Hamidi

Hem çocuklar hem yetişkinler için yazan biri olarak, bu ikisi arasında nasıl bir fark var sizce ya da var mı?

Fark varsa da bu yazarın elinde tuttuğudur. Kendim için söyleyecek olursam, yetişkin edebiyatında yetişkinlere dair dar bir alana giriyorum, çocuk edebiyatında ise herkese ait daha geniş bir alana. Verdiği haz aynı, ancak çocuk edebiyatında bazı filtreler kullandığımız doğrudur, çünkü çocukların hayat deneyimi daha az. Bu deneyim bir çerçeve çiziyor, ancak bu çerçeve çoğunlukla yanlış anlaşılıyor, “çocuktur anlamaz”a varıyor ve “çocuğa görelik” gibi tehlikeli bir kavram doğuyor. Bu kavramı sıkı benimsemek, çocuğu toplumsal olandan soyutlamaya, sorumluluk dağılımından ayırmaya ve bunun neticesinde çocuk öznenin silikleşmesine neden olabilir. Öte yandan sadece çocuklara ve gençlere özgü sorunlar da var, bunları da atlamamak gerek. Genel olaraksa, yetişkinlere yazarken çocuk edebiyatına “gelen” yazarlar için, didaktikleştiklerini ve özellikle dilde ve anlatımda yaratıcılıklarını esirgediklerini görüyorum. Konularda da sıkışıyorlar. Örneğin, illa doğa temsillerine başvuruyorlar ve aslında onlar çocuk edebiyatına dalınca, alanlarını açacaklarına daraltıyorlar.

Siz bir anti-mimar-yazarsınız ve anti-mimarlara ihtiyaç var diye düşünüyorum. Anti-mimarlık üzerine konuşabilir miyiz?

Anti-mimarlık, yapı iştahını bir türlü doyuramayan, hep sistem için hareket eden, apolitik mimara karşı olmaktır. Yapılaşmanın durmasından yanadır. Mimarların kibrine ve meslek özcülüğüne karşıdır. Mimarın her şeyi yapmasına karşıdır, iş bölümünden yanadır. Biteviye mimarlığı eleştirir. Mimarlığı kutsamaz. Ancak bu kavram elbette ironik ve satiriktir, istisnalar vardır ve mimarlık güzel bir meslektir.

İyi Kitap, Remzi Kitap Gazetesi, Cumhuriyet Kitap Dergi’de çocuk kitaplarıyla ilgili değerlendirme yazıları yazdınız, şimdi de Sanat Kritik’te devam ediyorsunuz. Dergilerde çocuk kitapları üzerine söz söylemek yazınınıza nasıl bir katkı sundu?

Pek çok farklı şey yapan biri olarak, çocuk edebiyatı benim tek sığınağımdır aslında. Çocuk kitabının toplumsal, tarihsel ve güncel meseleler için ne denli zengin bir malzeme sunduğunu göstermek istiyorum. Yazılar vasıtasıyla akademik olanla, güncel politikayla ve çocuk edebiyatı tarihiyle kitabı teyelleyebilmek, beni

sürekli düşünme edimi içinde tutuyor. Yaza yaza, yergi ve övgüden uzak duran denemelere yöneldim, becerebildiğimce. Kurguya nasıl yansır, bunu tam bilemiyorum.

> *Hem mimar şapkanızla hem de yazar şapkanızla çocuklarla bir aradasınız. Sanat ve mimarlık atölyeleri düzenleyerek çocuklara kente ve doğaya sahip çıkma bilinci de aşılıyorsunuz. Çocuklardan nasıl dönüşler alıyorsunuz, onlardan neler öğreniyorsunuz?*

Atölyeler kendi çocuklarım dışındaki çocuklarla temas etmemi sağlıyor. Onları gözlemleme şansım doğuyor. Dolayısıyla bana mesele sunuyor. Bu iletişim, okurla iletişim kurmaktan fazlası. Çocuklarla pek çok şeyi konuşabilmek, elbette çocuk karakter oluşturmada, gerçekçi diyalog yazabilmede de etkilidir. Atölyelerden çıkan kitaplarımda bu deneyim var. Çocuklar nasıl bir çevrede yaşıyorsa, kent ve doğa bilinci de onunla sınırlı oluyor. Bunun dışına çıkabilecekleri alternatif alanlar pek yok. Eleştiri kültürümüz zayıf ve bu da çocukları daha çok beğenme ve beğenmeme üzerinden kendilerini ifade etmeye hapsediyor. Çocuklar kendi sanatçılarımızı tanımıyor, dolayısıyla model eğitiminde zayıfız. Öte yandan soyutlamaya çok yatkınlar, felsefi olanla birlikte iletişim daha kolay; mesela çocuklarla "boşluk" üzerine konuşmayı çok seviyorum.

> *Çocuklar için yazarken nelerden ve nerelerden besleniyorsunuz? Gökyüzü gibi ya çocukluk, hep başımızın üstünde; çocukluğunuz nasıl sızıyor yazdıklarınıza ya da neler sızıyor oradan?*

Çocukluk gökyüzü gibi mi, ben pek emin değilim. Çocukluk eksilen bir şey. Çünkü anı süzülen bir şey. İzleri duruyor ama çocukluk gökyüzü kadar açıkta değil ki, kazı gerektiriyor, çaba gerektiriyor hatırlamak. Özellikle bizim gibi unutma eğilimindeki toplumlarda. Doğu toplumu olsak da modernizmle birlikte anı aktarmak, sözlü anlatıcılık olumsuz etkilendi. Toplumsal ve gündelik hayata dair tarih, resmi tarihin gölgesinde kaldı. Yeni yeni değeri anlaşılıyor. Çocukluğumdan, önce mekânlar sızıyor. Sonra aile içinden anlatılanlar. Ama burada da seçicilik giriyor, bazı şeyler atlanıyor, örtülüyor. Gökyüzü gibi büyük değil.

> *Yazı tasarıları nasıl gelir zihninize? Aniden parlak bir fikir, bir tasarı mı gelir, yoksa derme çatma bazı düşünceler, görüntüler, sesler mi üşüşür zihninize?*

Bazen tek bir sözcük bir roman yazdırabilir. Bazen bir soru, bazen bir imge, bazen akla resimle düşen bir şey... Bir dürtü gerek masaya oturmak için, ikna ve ısrar... İşte ilham denilen şey pek de net değil aslında. Bazen öfke yazdırabilir. Bazense yazmayı kesebilir.

> *Yazma disiplininizi ve yazarken mekânla ilişkinizi merak ediyorum. Aşırı bir düzene, kendine ait bir odaya mı ihtiyaç duyuyorsunuz, yoksa karmaşanın ve gürültü patırtının ortasında da yazabilenlerden misiniz?*

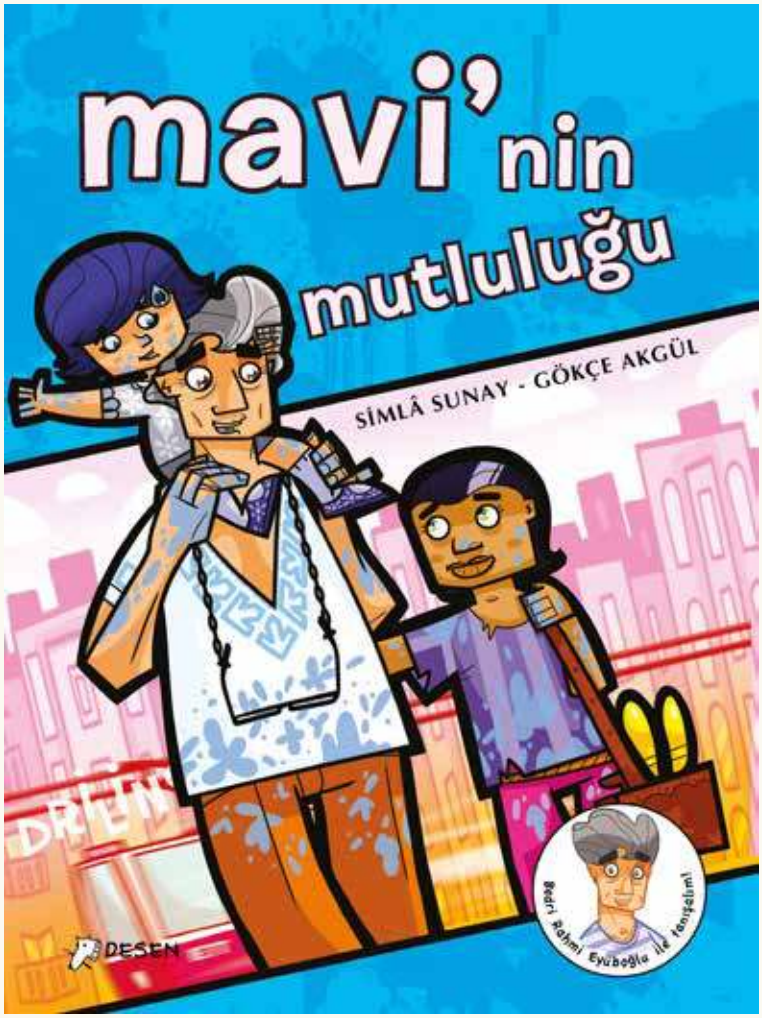
Kadın yazarların durumu farklı, düzen şansları pek yok. Ben bunun için Eminönü'nde bir han odası bile kiralamıştım, şimdi kolektif kullanılan bir yere dönüştü. İlk kiraladığımda oraya gidip hiçbir şey yazamadım, eve boş döndüm. Zamanla alıştım. Ancak yazmak için belli bir mekâna takıntı duyarsam yazamam. Her yerde yazabilmeliyim. Şimdi bu söyleşiyi balkonda yanıtlıyorum. Bazen mutfakta yazarım, bazen odamda, yatakta uzanırken. Bazı yazarların otel odasında yazdığını biliyorum, okullara gitmek için çok seyahat edenlerin. Bence şimdiki zamanda yazı-mekân ilişkisi değişti. Yazabilmenin önünde büyük engel kalmadı. Ne ki çok fazla iletişime maruz kaldığımız için yeni zorluklar doğdu. Düşünmeye imkânımız var mı? İç sesimizi işitebiliyor muyuz?

Daha önce Sadi Güran'ın resimlediği Yürüyen Çınar yeniden basıldı ve bu kez Huban Korman'ın resimleriyle şenlenmiş kitap. Kitapların resimlenme sürecinde yazar, hangi çizerle çalışacağını nasıl, neye göre belirliyor?

Sanıyorum bu konuda benim durumum biraz farklı. Ben yayınevlerinin tercih etmeyeceği, resme ve kapağa karışan "kötü örneğim". Son kitap dışında çizerleri hep kendim seçtim. *Çizmeyi Bilseydim* için Zeycan ile çok çalışmak istemiştim. Ancak ben çizimlerin eskizlerini yapmıştım zaten. Ne iyi ki Zeycan buna itiraz etmedi, ancak yöntem böyle olmalı, diyemem. Bu kitapta sadece metin düşmemişti aklıma, (mimarlık deformasyonuyla) çizim de düşüvermişti; bir fikir ve öneri olarak tabii. Ressam René Magritte'in Pyrenees Şatosu'nun üç boyutlu modelini, hayalî planını bile çizdim. Egosantrik miydi yoksa yazı-çizim ilişkisinde bir yaratım süreci miydi, bilemem. Eleştiriye açığım. Ben çizer seçerken figüratif ihtiyaç var mı, soyutlama olabilir mi buna bakıyorum. *Dağ Kaşındı*'da Burcu tamamen özgürdü, çünkü o imge yaratabilen özel bir çizer ve bambaşka bir iş çıkardı, hikâyeyi aşkın bir yaratım doğdu. Metinde geçmeyen bir kuş girdi resimlere söz gelimi.

İnsanın kendini ve tür olarak insanı, hayatı, evreni anlama-anlamlandırma çabası aslında edebiyat: yazarın, insan denen o karanlık ve dipsiz uçurumun dibine inme çabası. Çocuk edebiyatı insana ve insan olmanın anlamına dair ne söyler?

Uçurumların ve sırların toplumsal bir inşa olduğunu öğrendim. Dolayısıyla puf diye de sönebilirdi bireysel dünyamda. Edebiyat bir direniş bana göre, sanat bir direniş olduğu için, Deleuze'e referansla. Öte yandan çocuk edebiyatı "şeyler" dünyasına daha açık, ancak onları mecazi bir alana sıkıştırıyor. Sır mı, kaçış mı bilmiyorum ama hayatı katlanır kılan imgelem dünyasını bize biteviye hatırlattığı kesin. Dolayısıyla çocuk edebiyatının insana dair sırrı bu imgede ikinci kere gizleniyor sanki. Her çocuk kitabı biraz ütopiktir bence, bu da insan soyunun hikâyeyle olan ilişkisini ele veriyor. Hikâye ile gizleme, hatırlama, ikna olma, her şeye rağmen de direnme... Çocuk edebiyatı, insanın hikâyeye nasıl sığındığını ve geleceğin parçası çocukları bununla nasıl korumaya çalıştığını açık ediyor.■

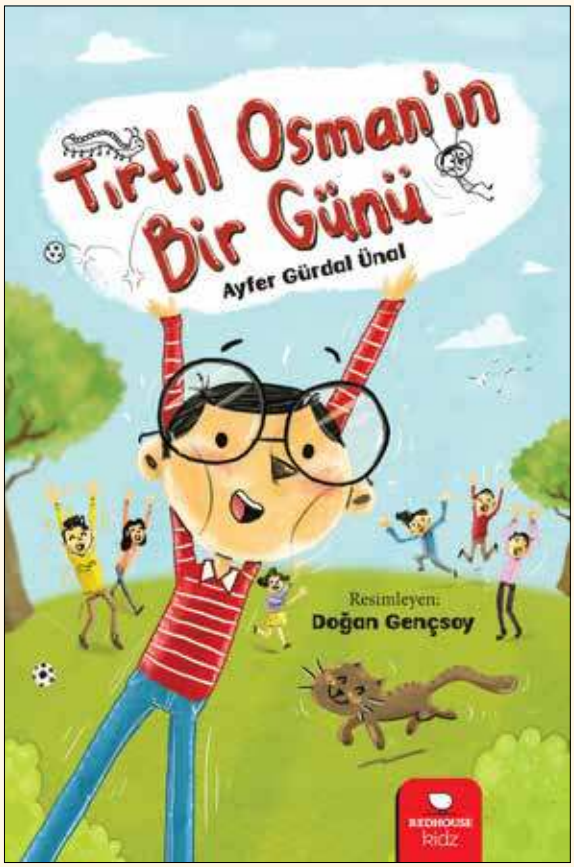

Psikoloji bozulursa ne olur?

Osman'ın bir günün içinde mücadele etmesi gereken neler var? Dokuz yaşındaki bir çocuk, nelerle uğraşır da kafasını dinleme ihtiyacı duyar?

Tırtıl Osman'ın Bir Günü
Ayfer Gürdal Ünal
Resimleyen: Doğan Gençsoy
Editör: Gökçe Ateş Aytuğ
Redhouse Kidz Yayınları, 136 sayfa

Yazan: **Sema Aslan**

Ablasının kendisine verdiği lakapla "Tırtıl" Osman, ilkokul üçüncü sınıfta okuyan, biraz ele avuca sığmaz bir oğlan çocuğu. Matematikte zehir gibi, futbolda tutkulu, meraklı, hazırcevap, girişken, sosyal, neşeli bir çocuk. Kitap, Osman'ın ağzından, onun bir gününü anlatıyor. Hikâye sabah yedide, güne uyanmasıyla başlıyor: Hafta başı, sıradan bir okul gününe uyanıyor hem Osman hem de okur. O andan ta akşam dokuza, Osman'ın uyku saatine kadar aşağı yukarı saat saat, neler oluyor bitiyor Osman'ın hayatında, hep birlikte görüyoruz. Günün sonunda, "Her şey sahiden de tek bir günün içinde mi olup bitti?" diye soracağımız bir dolu olay yaşanıyor. Osman, hemen herkesin zaman zaman yaşadığı o yoğun günlerden birini aktarmış bize belli ki. Yoksa her günün, hikâyede anlatılan tempoda ve yoğunlukta geçmesi zor. Belki biz okura zor, çünkü Osman'ın yorulmuşa benzer bir hâli yok. Ne de annesinin. (Annenin enerjisi üzerinde ayrıca durulabilir. Sabah çok erken ayağa kalıp, akşama öyle sık sık pişirilmeyecek türden bir fırın yemeği de pişirmiş olarak mesaisini tamamlayan anne, arada oğlunu kılık kıyafet almaya alışverişe götürür, ertesi gün sınıftaki tüm çocuklara dağıtılmak üzere cevizli incir hazırlar, soruların ve sorunların hepsini -bazen olayı çarçabuk psikolojiye bağlasa da- sonuna dek dinler. Üstelik tek çocuğu da Osman değildir. Annenin psikolojiye sıklıkla gönderme yapması, akıl sağlığını gündeme getirmesi, dayanışma ihtiyacından da doğuyor olabilir. Yükün büyük ağırlığı, belli ki annenin omuzlarında.)

Osman, annesi başında, zorlukla gözlerini açtığı o sabah için okurunu daha baştan uyarır: Ailede bir "psikolojiyi bozma" meselesi hüküm sürmektedir. Her birkaç cüm-

leden birinde -bazen iyice sık- Osman ya birilerinin psikolojisini bozmakla itham edilir ya da kendisinin psikolojinin bozulmasından endişelenilir. Hikâyenin ta en başında, uyanıştan da önce bir tür "okura not" sayfasıyla bu psikoloji meselesinin altını çizmiştir Osman. Kaçıp gitmek, kafa dinlemek arzusuyla birleştirerek vurguladığı gibi, "Herkesin ağzında bir söz var"dır, psikolojiyi bozma ihtimali, ihtimallerin en korkuncudur. Bununla birlikte, kitap boyunca herkes, herkesin psikolojiyle oynar durur. Osman anne babasının psikolojisiyle, bazen babası bazen annesi Osman'ın psikolojisiyle, tüm 3C sınıfı öğretmenlerinin psikolojisiyle ve bazen de büyük kardeş "Sincap" Rezzan, Osman'ın psikolojisiyle oynar. Ara ara, toplumsal koşulların topluca herkesin psikolojisiyle oynadığının işareti de verilir. Tırtıl Osman'ın bir günü özelinde, sağlıklı ve mutlu bir duygusal ve zihinsel var oluşun koşulları ya da psikolojinin kırılganlığı tartışılır. (Ancak "Sen benim psikolojimi mi bozmak istiyorsun?" ya da "çocuğun psikolojisini bozacaksın," tekrar cümleleri, bu meselenin kırılganlığına hicveden bir yaklaşım olarak yorumlanabilse de tekrardaki sıklığın bir noktada anlam/mana kaybına yol açtığını düşündüm.)

Osman'ın bir günün içinde mücadele etmesi gereken neler var? Dokuz yaşındaki bir çocuk, nelerle uğraşır da kafasını dinleme ihtiyacı duyar? Osman'ın gün içinde başına gelenlerin çok büyük bir kısmı, yaşıtı çocukların da her gün başına gelen/gelebilecek şeylerdir. İlgisini çekmek istediği kız arkadaşının alaycı gülüşüne maruz kalmak, yetişkinlerle ve/ya öğretmenleriyle konuşurken şakanın ayarını kaçırıp zor duruma düşmek, çeşitli düzeylerde akran zorbalığı, isteklerinin gerçek hayatta hemencecik karşılığını bulmaması, bilgisayar oyunlarına sınırlama getirilmesi gibi kimi diğerinden daha önemli, kimi çok yaygın birçok gündelik sorun. Ayfer Gürdal Ünal, bu sorunların her birini hem kıvrak bir dille hem de günün olağan akışı içinde, sorunları birbirinin ayağına dolamadan, zahmetsizce anlatıyor; Osman'ı sınayan sorunları iletişim temelinde ele alıyor. Ebeveynin sıklıkla psikolojiye atıfla sınır çizdiği, hat hudut belirlediği anlar iletişim meselesinin ayyuka çıktığı anlar oluyor. Bu anlarda, yetişkinlerin bazı temel konularda dil ve fikir birliğinin bulunmadığı ve faturanın hep bir diğerine kesildiği ortaya çıkıyor. Eşler bazen birbirlerini bazen de çocuğu işaret ederek kendilerini konunun haklı tarafına konumlarken, bozulması an meselesi olan psikoloji bir işaret levhası olarak tekrar tekrar gündeme geliyor.

Diyelim, psikoloji bozuldu, ne olur? Bir de tam olarak ne demek "psikolojinin bozulması"? Kişinin "tepesinin atması" mı, delirmek mi, sağlıklı gelişime ket vurulması mı ya da büsbütün dükkânı mı kapatmak? Biraz tehdit mi yoksa "acıyın bana" yakarışı mı? İlle kendi burnunun dikine giderken başka seslere ve ihtimallere tahammülsüzlük mü aslında? Hayal kırıklığına uğrama korkusu mu?

Kolayca akıp giden, Osman'ın pırıltısının açıkça hissedildiği hikâyede özellikle diyaloglarda kendini gösteren hazırcevaplık, Osman'ın "psikolojim elden gidiyor!" yakarışını duymayı sağlıyor, evet. Ancak ebeveynlerin bu her an tetikte duran psikolojileri; çocuğunu duymayan, görmeyen ebeveynlik tasviri, bir sınırda duruyor. Belki bundan sebep, anne de baba da ara ara, küçük küçük silkelenip bozduklarını onarmaya çalışıyor.■

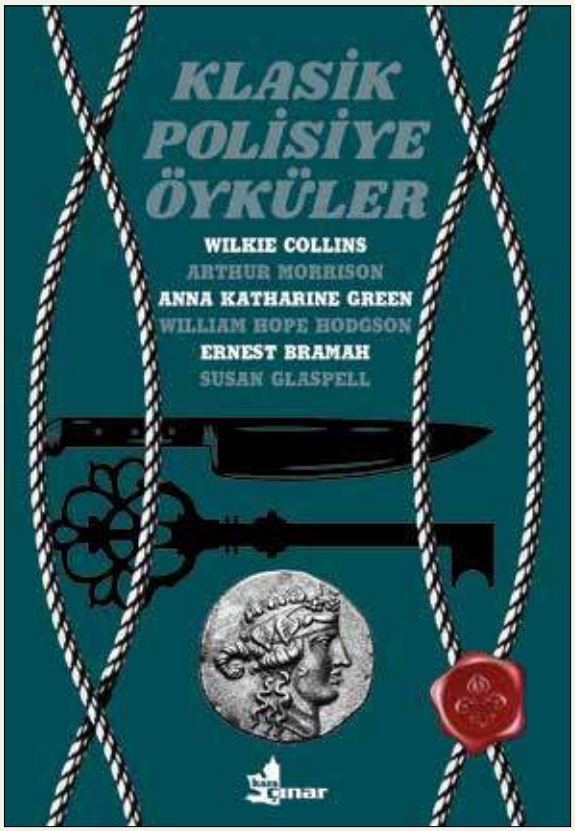
Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★★
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı	★★★★★★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★☆☆☆☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★☆☆

Muamma ve zekâ: Klasik Polisiye Öyküler

Derlemeler, seçkiler, bir türü tanıtmak için önemli eserlerdir. *Klasik Polisiye Öyküler*, 19. yüzyılda doğmuş, çoğunluğu hem 19. hem de 20. yüzyılda eser vermiş Wilkie Collins, Arthur Morrison, Anna Katharine Green, William Hope Hodgson, Ernest Bramah ve Susan Glaspell'in hikâyelerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuş.

Klasik Polisiye Öyküler
Wilkie Collins • Arthur Morrison
Anna Katharine Green • Susan Glaspell
William Hope Hodgson • Ernest Bramah
Türkçeleştirenler: Kerem Burhan Topçu
Leyla Esen •F. Cihan Akkartal • Utku Oktay
Derleyen: Yankı Enki • Çınar Yayınları, 208 sayfa

Yazan: Seval Şahin

Polisiyenin olmazsa olmaz ismi Wilkie Collins'in böyle bir derlemede olmaması düşünülemez. "Polis Memuru ve Aşçı" hikâyesi, çoğu 19. yüzyıl polisiye hikâyesinde olduğu gibi daha önce yaşanan bir olayın sonradan aktarımı. Bir polis memurunun aşk hikâyesiyle suç hikâyesinin birbirine karıştığı, romantik bir karakterin başına gelenler, bizi trajik bir kahraman ile tanıştırıyor. Hikâyedeki romantizm unsuru, suç hikâyelerindeki kahramanların kötülük yerine trajikliğine vurgu yapması sebebiyle bildiğimiz klâsik kalıpların dışına da çıkıyor.

Arthur Morrison'ın "Lenton Çiftliği Soygunları", polisiyenin meşhur kahramanlarından Martin Hewitt'in bir macerası. Hewitt, Sherlock Holmes'e benzeyen derin bir gözlem gücü ve dikkate sahip. Olaylara bakış açıları da birbirine benziyor. Hewitt'in bu macerası Edgar Allan Poe'nun *Morgue Sokağı Cinayeti*'yle akraba, ancak Poe'nun ikna ediciliğinin burada da olduğunu söylemek zor.

Anna Katharine Green'in "Yakut ve Kazan"ı, muamma içinde muamma yaratan kurgusuyla heyecan dozunun yüksek olduğu bir eser. Bir ailenin ve kaybolan mücevherin hikâyesi sarmal bir şekilde anlatılıyor.

William Hope Hodgson'ın "Canavarın Geçidi" hikâyesi,

korku ve polisiyenin iç içe geçtiği bir öykü. Lanetli bir yüzük ve korkunç bir canavarla uğraşan bir "hayalet dedektifinin" birkaç günlük bir macerayla çözüverdiği bir vaka.

Ernest Bramah'ın "Diyonisos Sikkesi", kör bir dedektifin kendisini görmeye gelen konuğuna olayı sadece duyduklarından yola çıkarak şıp diye çözüverdiği bir vaka.

Susan Glaspell'in "Emsallerinden Oluşan Bir Jüri" hikâyesi, yazar tarafından önce bir piyes olarak yazılmış, ardından kısa hikâye olmuş. Bildiğimiz türler arası uyarlamanın tersi. Genelde önce hikâye ya da roman sonrasında oyunlaştırma süreci yaygın. Bu hikâye, herkesin tanıdığı bir komşunun ölümü üzerine araştırma ile erkeklik ve kadınlık rolleri üzerine düşünen/düşündüren çok iyi kotarılmış bir kurguya sahip.

Kitaptaki hikâyelerden neden tek tek bahsediyorum? Tabii ki, bu derlemede türe dair yapılmış tercihleri göstermek için. Görüldüğü gibi burada, romantik bir aşk hikâyesinden feminist bir hikâyeye giden çizgide, polisiye kurgudaki farklı anlatım tekniklerinin yer aldığı eserlere yer verilmiş. Bu da bir seçkide olması gereken bir özellik. Tabii bunu biz okur olarak bu şekilde tespit ediyoruz. *Klasik Polisiye Öyküler*'in başına bu hikâyelerin neden bir araya getirildiği, hikâyelerin polisiye türündeki rolleri, neden bu yazarların seçildiği, dahası seçilen yazarların eserleri arasında neden özellikle bu hikâyelere yer verildiği konusunda bir açıklamaya yer verilmemiş. Her hikâyenin başına, hikâyenin yazarıyla ilgili kısa bir biyografi ve yazarın polisiye edebiyattaki önemine dair birkaç cümlelik bir açıklama yapılmış. Özellikle bu tarz, belirli bir türe yönelik seçkilerde, türe dair bilgi ile seçilen eserler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir giriş yazısının yazılmasının bir gereklilik olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu tarz kitaplar, türü tanıtmak ve sevdirmek için hazırlanıyor, okura kitabı okurken ona yol gösterecek bir rehber de vermek önemli.

Klasik Polisiye Öyküler'de, birden fazla çevirmen var; bu da çevirilerde doğal olarak farklılığa sebep oluyor. Ancak polisiye türde geçen ortak kullanımlarda bir birlikteliğe gitmek iyi olurdu. Örneğin bir hikâyede "soruşturma yargıcı" ifadesi kullanılırken bir diğer hikâyede "sorgu yargıcı" ifadesi kullanılıyor ve bunlar aynı görevi işaret eden kelimeler. Bu tür ifadelerde, dilde yerleşik anlamdaki yaygın kullanımların tercih edilmesi, okuru okuduğu esere, özellikle de bu polisiye gibi bir türse, yakınlaştırır. Genel olarak çevirilerde Arap harfli Türkçe döneme ait kelimeler tercih edilmiş olmasına rağmen bugün yaygın bir kullanıma sahip olan "sorgu hâkimi" ifadesine hiç yer verilmemiş. Polisiyede dedektif, hafiye, müstantik, sorgu hâkimi, olay yeri inceleme, savcı, delil, soruşturma vb. gibi pek çok ortak kullanım var. Türe dair yapılan bir seçkide, aynı anlama gelen ifadelerin kullanımlarının en başta belirlenip hikâyelerdeki kullanımlarını ortaklaştırmak, seçkiye bir bütünlük kazandırırdı. Nitekim özel bir türe ait seçkilerde bu bir zorunluluktur.

Kitaptaki sorunlu kısımlardan biri ve belki her polisiye okurunun aklına geleceği gibi "klâsik" Sherlock Holmes hikâyelerinden birinin bu seçkide yer almaması. Aynı şekilde Hercule Poirot'nun hikâyelerinden biri de yok. Eğer kitabın başına seçilen hikâyelerin neden bu seçkiye alındığına dair bir giriş yazılmış olsaydı, "klâsik polisiye" denince ilk akla gelen bu yazarların eserlerine neden yer verilmediği de anlatılabilirdi.

Klasik Polisiye Öyküler'de çevirilerde sıklıkla Arap harfli döneme ait çoğunluğu Arapça kelimeler kullanılmış. Bu da çoğu zaman yanlış cümle kuruluşlarına sebep olmuş. Örneğin Arap harfli Türkçe bir metinde "aklıma tasallut olan" denir ama bu "aklımı tasallatu altına alan"a dönüşmüş. Şüphesiz dil de yaşayan bir organizma ve değişmeye devam ediyor, ancak "klâsik" olanı "klâsik" bir dille çevireceksek onun cümle yapısı ve üslup özelliklerini de korumalıyız. Kelimelerin cümle içinde uygun işlevlerde kullanımlarının sağlamalarını yapmalıyız. Bu konuda da çevirilerdeki dilde birliktelik oluşturmak, seçkinin hem bütünlüğünü hem de anlaşılırlığını kolaylaştıracaktır. Ayrıca bazı çevirilerdeki ki'li birleşik cümle kullanımları, okumayı oldukça zorlaştırmakta. Bunun yerine bu cümlelerin bölünerek bir ya da iki cümle hâline getirilmesi akıcı bir okumayı sağlayabilirdi.■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★☆☆☆
Derlemenin tutarlılığı ★★★★★★★☆☆☆
Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği ★★★☆☆☆☆☆☆☆

Gönlüne göre bir dünya bulmak

Yazan: Özlem Toprak

Sıkıldım, İki Hafta Yokum, başkalarının gözünde tuhaf görünen kişilik özelliklerinin aslında bir insanın en büyük hazinesi olabileceğini gösteren bir roman.

Sıkıldım, İki Hafta Yokum
Pelin Güneş
Editör: Burhan Düzçay
Tudem Yayınları, 160 sayfa

Ergenlik, insan hayatındaki en coşkulu ama bir o kadar da zorlu süreçlerden biri olarak kabul edilir. Yıllar geçtikten, "kocaman" olduktan sonra dahi, kendini sürekli sorguya çektiğin ilk gençlik günlerini ve gecelerini unutamazsın. Yetişkin ve çocuk dünyası arasındaki ilişkileri incelikle ele alan yazar Pelin Güneş'in yeni romanı *Sıkıldım, İki Hafta Yokum*, tam da hayatın bu özel dönemine odaklanarak okuru ergenliğe doğru bir yolculuğa çıkarıyor.

On dört yaşındaki Tuana, başkalarına benzemeyen tavrıyla, içe kapanık ve "uyumsuz" ilan edilmiş bir öğrenci. Sınıfta sürekli bir şeylerle ilgiymiş gibi görünmeye çalışırken aslında hayal dünyasında uçup duruyor. Okula ve arkadaşlarına alışamayan, annesi ve babasının ayrıldıktan sonra bir de kardeşi Arda'nın sürekli başarılı örnek olarak sunulduğu evde bunalan Tuana, her günü birbirinin aynı tekdüze hayatından kaçmak için fantastik edebiyata sığınıyor. Kurmaca karakterleri kendisine gerçek kişilerden çok daha yakın bulan Tuana'nın tek arkadaşıysa altmış yaşlarında, şen kahkahalar atan, eski kütüphaneci, apartman komşusu Münevver Teyze, namıdiğer Münü. Yaş farkının ruhta buluşmaya engel

olmadığı sıcacık bir ilişki içerisinde kendisine dahi açıklayamadığı şeyleri Münü ile birlikte anlamaya çalışıyor Tuana. Arkadaşını tasvirinde ise dünyayı ve hayatı derinden algılama yeteneğinin izleri var: *"Münü, apartmandaki en yakın, hatta tek yakın arkadaşım. Eskiden kütüphaneciymiş ama çalıştığı zamanları hatırlamıyorum. Bu yüzden sanırım, yani kütüphaneci oluşundan dolayı, sessiz duruyor ama anlatacak çok şeyi var. Konuşması fısıltı gibidir, seri ve sessiz. Kahkahaları hariç... Onlar oldukça gürültülü."*

Fantastik edebiyatın içerisinde kendisine hem bir sığınak hem de özgürlük alanı bulan Tuana, beklenmedik bir yolculukla Eskişehir'e vardığında, yolunun kesiştiği yeni insanlar eşliğinde kendisinin de bir kahraman olabileceğini fark ediyor. Dolu dolu yaşanan bir hayat da sanki bu noktada başlıyor.

BİR BÜYÜME HİKÂYESİ

Sıkıldım, İki Hafta Yokum aslında tam anlamıyla bir büyüme hikâyesi. Bunu en çok Tuana'nın sahici diyalogları ve iç düşünceleriyle izliyoruz. Tıpkı şu örnekte olduğu gibi: *"O yaz birdenbire büyüdüm ya da bana öyle geldi. Büyükler gibi fazla konuşmadan ve soru sormadan yaşamaya başladım. Daha az tatlı ve çikolata ile idare edebiliyordum. Sürpriz yumurta oyuncaklarını biriktirmekten vazgeçtim ve birkaç fıkra öğrendim. Az kalsın unutuyordum, bir de kavga etmeye başladım Arda ile. Çünkü sus sus nereye kadar yani, ara sıra patlamalar oluyordu. Kavgaların bazen işe yaradığını öğrendim, Arda ile odalarımızı ayırdık mesela."*

Yetişkin karakterler aracılığıyla pek çok önemli yan konuya da değinen romanda, fantastik edebiyata karşı önyargılı bir tutum sergileyen öğretmen karakteri de dikkat çekici. *"O kitapların hepsi bir düzenin parçası. Öz kültürümüzü unutturmaya çalışıyorlar. Bizim ortaoyunumuz, tuluatımız, meddahımız, Dede Korkut'umuz var. Bunlara tutunup öz değerlerimize dönmek yerine, bu yabancı masal kahramanlarını baş tacı yapıyoruz,"* diyen öğretmen karşısında Tuana kendi inandığı doğruları savunmayı öğreniyor. Mizahi dille anlatılan ezbere eğitim ve yetişkin dünyasının beklentileri de Tuana'nın gözünden sorguya açılıyor.

OKUMA VE YAZMA BÜYÜSÜ

1974'te Ankara'da doğan Pelin Güneş, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünü bitirdikten sonra kısa bir süre özel bir bankada çalıştı. Edebiyat ve güzel sanatlara hep ilgi duyan yazar, hayatına damga vuran tutkuyu şöyle tarif etmiş: *"Kitap okumak, küçük yaşlarda yol arkadaşı edinmek gibidir. Her çağırışınızda kulağınıza öyküler fısıldayan bir arkadaşa kim hayır der? Üstelik bilmediğiniz diyarlardan, evlerden geliyorsa bu öyküler. Yıllar geçer, sen de birilerine fısıldamak istersin kendi gözünden yaşamı... Yazmak, çizmek, çocuklara anlatmak, onları gülümsetmek işim. Her öykü dosyası başlı başına bir oyun kurgulamak gibi. Kitap olarak basıldığında ise, yol arkadaşı ben oluyorum artık. Büyük bir keyifle..."*

Her kitabıyla çocuk ve gençlere gerçek isteklerini keşfetme, hayallerinden peşinden gitme konusunda ilham ve güç veren Pelin Güneş; ödüllü kitabı *Babama Kamera Vermeyin*'de özgür ruhlu bilgi çağı çocuklarının başından geçen maceraları anlatırken, *Elveda Patatesler*'de dağılan aileler, işsizlikle mücadele gibi ağır konuları ustalıkla ele almıştı. Sevilen romanı *Sardunya, Sardalya ve Bizim Sokak*'ta kentleşmeye direnen Sardunya Konağı için çıkılan bir kurtarma yolculuğunu anlatmış, *Bizim Sınıfın Halleri*'nde birbirinden afacan ve renkli kişilikli öğrencileri kahkaha dolu bir maceraya çıkarmıştı. *Beş Yıldızlı Ev* ve *Hayal Kurma Dersleri* başlıklı öykü kitaplarını çocuk karakterlerin elinden kuran yazar, *Fincan Teyzenin Kurabiyeleri* romanında ise günlük hayatları site ve okul arasında geçen üç arkadaşın, Necmi Amca ve Fincan Teyze ile birlikte atıldıkları heyecan dolu macerayı paylaşmıştı.

Sıkıldım, İki Hafta Yokum, başkalarının gözünde tuhaf görünen kişilik özelliklerinin aslında bir insanın en büyük hazinesi olabileceğini gösteren bir roman. Alışılmış kalıplar dışında meslek ve heveslere de yer olduğunu gösteren kitap, en çok da insanın kendisine inanmasının önemini hatırlatıyor.■

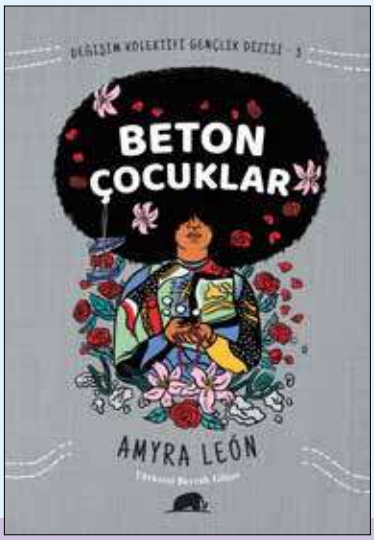
Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★☆
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★★★★★☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★★☆

Dünyanın dertleriyle dertlenen gençler

Yazan: **Toprak Işık**

Plastik kirliliği, tükettiğimiz gıdalara içtiğimiz suya kadar ulaşmış. Son araştırmalara göre haftada ortalama beş gram plastik yiyormuşuz. Dahası böyle giderse plastik üretiminin 2050 yılında günümüzdekinin dört katına çıkacağı tahmin ediliyormuş.

Hayali Sınırlar, Plastik Kriziyle Mücadele Etmek ve Beton Çocuklar; Kolektif Kitap'ın "Değişim Kolektifi Gençlik Dizisi"nden Şubat ayında çıkmış üç kitap... İlkinin yazarı 2000 doğumlu bir iklim aktivisti: Xiuhtezcatl Martinez... İkinci kitabı yazan Hannah Testa ondan üç dört yaş daha genç. Mücadele alanı olarak özellikle çevre kirliliğini seçmiş bir aktivist. *Beton Çocuklar* başlığı ile okura seslenen Amyra Leon ise 1990 doğumlu bir Amerikalı. Siyahların özgürleşmesi için mücadele veriyor. Kitapları sırasıyla Elvin Vural, Batuhan Görgülü ve Berrak Göçer dilimize kazandırmış. Yazarlar kendileri dışındaki insanları da derinden etkileyen sorunları çözme çabası içindeler. Kalem onlar için mücadelelerini destekleyecek bir araç... Kalplerinden gelen kelimelerle okurun kalbini hedef almışlar. Xiuhtezcatl Martinez, böylesi mücadelelere insanları katmanın tek yolunun onların duygularını

Beton Çocukları
Amyra Leon
Türkçeleştiren: Berrak Göçer
Yayıma Hazırlayan: Eda Çaça
Kolektif Kitap, 101 sayfa

Plastik Kriziyle Mücadele Etmek
Hannah Testa
Türkçeleştiren: Batuhan Görgülü
Yayıma Hazırlayan: Eda Çaça
Kolektif Kitap, 62 sayfa

Hayali Sınırlar
Xiuhtezcatl Martinez
Türkçeleştiren: Elvin Vural
Yayıma Hazırlayan: Eda Çaça
Kolektif Kitap, 70 sayfa

hareketlendirmekten geçtiğini kitabında da belirtiyor. Aynı zamanda bir hip-hop sanatçısı olarak müziğini de bu amaçla kullanıyor.

Hannah Testa, küçük adımlarla büyük yollar alınabileceği inancında ve o da Xiuhtezcatl Martinez gibi kararlı bir eylem insanı. Genç yaşında yaptıklarının sonuç verdiğini de görmüş. Sorunun aciliyetini anlamaları hâlinde başkalarının da mücadelesine katkı vereceğinden emin. Aciliyeti gözler önüne serecek çarpıcı örnekler bulmuş. Plastik kirliliği, tükettiğimiz gıdalara içtiğimiz suya kadar ulaşmış. Son araştırmalara göre haftada ortalama beş gram plastik yiyormuşuz. Dahası böyle giderse plastik üretiminin 2050 yılında günümüzdekinin dört katına çıkacağı tahmin ediliyormuş.

Hannah, çevre sorununun siyaset üstü olduğu inancıyla, farklı görüşten politikacıların desteğine başvuruyor. Buna karşın Martinez mücadelesine daha politik yaklaşıyor. İklim probleminin esas olarak zenginlerden kaynaklandığını açıkça belirtiyor. Sorunun asıl acısını da zenginlerden çok yoksulların yaşadığını örneklerle gösteriyor. Mesela çevreyi kirleten şirketler, kendi çocuklarına kıyamayan zenginlerin şikâyetiyle yoksulların gittiği okulların yakınına taşınabiliyor. Şehir planlamalarındaki ayrımcılık yüzünden fakir insanlar çevre kirliliğinden en fazla etkilenen, sağlıksız ve tehlikeli bölgelerde yaşamaya mecbur bırakılıyorlar.

Beton Çocuklar'da Amyra Leon şiirsel bir dil kullanmış; ancak bir öykü bütünlüğünü de korumuş. Okurun önüne kendi hayat hikâyesini koyarken Amerika'daki tüm siyahilerin acılarını sermiş gözler önüne.

Amyra, sarı saçlı, mavi gözlü, beyaz bir annenin ve ismini bile bilmediği siyahi bir babanın kızı olarak geliyor dünyaya... Derisinin rengi babasınınkine benziyor. Sosyal Hizmet görevlileri, kızını döven ve nefesi votka kokan annesinin elinden zorla alıyorlar Amyra'yı.

Korunmak için götürüldüğü yurtta yeterince sevgi görmediğini düşünüyor Amyra. Uzun süre kimse onu evlat edinmek istemiyor: *"Görünüşe göre herkes geleceğimden medet umulamayacağı, geleceğim için savaşmaya değmeyeceği sonucuna varmış. Kendimi sevmeseydim muhtemelen onlara katılırdım."*

Amyra bu iç acıtan düşüncesine rağmen biraz geç de olsa kendi renginde bir kadın tarafından evlat ediniliyor. Ona rahatlıkla anne diyebilmesini yine kalbe işleyen bir dille anlatıyor: *"Geri kalan herkes bana kendimi bir yük gibi hissettirdi ama o sevilmesi kolay biriymişim gibi hissettiriyor."*

Amyra, Manhattan'ın özellikle 2000'li yılların başına kadar, tehlikeleri ile meşhur semti Harlem'de büyüyor ama orada yeni annesi sayesinde mutluluğu tadıyor. Üstelik bazen aç da kaldıkları hâlde... İkinci el giysiler kullanıyorlar, aşevi kuyruğunda neşe ile bekliyorlar. *"Elimizde olmayanın bizi tüketmesine izin vermiyoruz, elimizde olanın gerçekliğini kutluyoruz."* diyor Amyra.

Henüz on üç yaşındayken, ondan birkaç yaş büyük bir çocuğun gözlerinin önünde vuruluşuna tanıklık ediyor. Yaralı çocuk yerde can çekişirken Amyra ilk defa mahallelerine polis gelsin diye dua ediyor. Oysa dört saat boyunca ne polis geliyor ne de ambulans.

Amyra'nın anlattıklarıyla sarsılmamak olanaksız. Bin dokuz yüz elli beşte, beyaz bir kadına ıslık çalarak sarkıntılık ettiği gerekçesiyle on dört yaşındayken linç edilen siyahi çocuk Emmett Till'in hikâyesini mutlaka İnternetten araştırıp okuyacaksınız. Mahkeme jürisi kararıyla suçlularının masum bulunduğu bu vahşet, muhakkak ki içinizi isyanla dolduracak. Belki Amyra'nın sesinde hiç öfke olmamasına şaşıracaksınız. Acının olgunlaştırıcı gücüne tanık olacaksınız.

Sanki biraz da bizim sufilerimizin nefesi karışmış Amyra'nın nefesine. Acısını bal eylemiş, bugün hayatta olmasını mutluluğuna gerekçe kılmış. Ve anlamı kitabın içinde gizli şu dizelerle bitirmiş öyküsünü:

Kelebek kanatları
Şakıyor her şeyle
Uyum içinde

Belki günün birinde Hannah, Xiuhtezcatl ve Amyra'nın kaygılarını gereksiz kılan bir yaşama kavuşuruz. Karıncayı bile incitmeyen insanlar değil, Fuzûlî'nin dediğince karıncanın o "bile"den inceneceğini fark edenler ele geçirir bu gezegeni. Hayatın içine kelebek kanatları gibi uyum içinde karışmayı öğrenirsek neden olmasın.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı ★★★★★★★★★☆
Konunun işlenişi ★★★★★★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★☆☆
Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Fikirleri sahipsiz bırakmamak için...

Tıpkı bizimki gibi bir ülke. Oradakiler aynı sen ben gibi yaşıyorlar: Oynuyor, yiyor ve uyuyorlar. Düzenlerinin bozulmaması için kendilerine belli aralıklarla bir lider seçiyorlar. Kapalı bir kutuya kâğıt atıyor ve buna "oy kullanmak" diyorlar.

Yazan: **Suzan Geridönmez**

İlk bakışta *Fareler Ülkesi*'nde her şey yolunda görünüyor. Seçilen büyük, şişman ve siyah kediler, herkesin uyması gereken kanunlar çıkarıyor: Kedi patileri daha rahat girsin diye fare delikleri büyütülmeli; kediler avlanırken daha az yorulsun diye farelerin hızlı koşması yasaklanmalı.

Her şey bizim buraya ne kadar da benziyor! Eh, fareler için yaşam da giderek çekilmez hâle geliyor. Ama demokraside çareler tükenmiyor. "Artık siyah kedilere oy yok!" diyen fareler bir sonraki seçimde beyaz kedileri başa getiriyor. Kampanyalarında yuvarlak fare deliklerine çözüm getireceklerini vadeden beyaz kediler sözünde duruyor. Artık fare delikleri kare ve eskisinden büyük. Hâliyle beyaz kedi yönetiminden memnun kalmayan fareler, tekrar siyah kedilere şans veriyor. Sonra da yine beyazlara. Hatta siyah ve beyaz kedilerden oluşan bir yönetim de deniyor ve buna "koalisyon" diyorlar. Ama her şey nafile, fare gibi konuşan benekli kediler dahi farelerin dertlerine derman olamıyor.

Fareler Ülkesi
Alice Méricourt
Resimleyen: Ma Sanjin
Türkçeleştiren: Cemile Özyakan
NotaBene Yayınları, 32 sayfa

Derken, küçük bir farenin aklına bir fikir geliyor. "Belki de..." diye tereddütle mantık yürütmesine karşın sonunu getirmekten geri durmuyor: "biz kendi kendimizi yönetmeliyiz."

Fareler Ülkesi neden bizim ülkemizden geri kalsın ki?! Apaçık mantığın vardığı yer de apaçık tabii: Küçük fare hapsi boyluyor...

Çocuk kitaplarında sahicilik zedelenmemeli ama illa ki umut olmalı denir ya... Açıkçası Çinli illüstratör Ma Sanjin'in çizimlerinden karanlık bir ironi akıyor. Saray sofralarını çağrıştıran masalarda tıkınan sivri dişli kedilerin, kimi yiyip bitirdiği gözden kaçmasın diye sonraki sayfayı koca bir fare mezarlığına ayırmaktan çekinmediği gibi parmaklıklar arkasındaki küçük fareyi de pek umutvar resmetmiyor.

Ama bir fare ya da insandan farklı olarak, fikirleri hapsedemezsiniz. Ne duvar ne sınır tanıyan fikirler çoğalıp yeni fikirler doğurur. Bu yüzden *Fareler Ülkesi* artık kediler tarafından yönetilmiyor.

Darısı başımıza diyelim! Kitabın "mutlu son"una, yazar Alice Méricourt'un katkısı olmadığını da belirtelim. Politik çocuk edebiyatının şahane bir örneği gibi duran metnin aslı, 1930'lu yıllarda Kanada'da çalışan sınıfların parlamentoda yeterince temsil edilmediğini savunan sosyalist rahip Tommy Douglas'a ait. Bu konuşmayı yaptıktan on yıl sonra Yeni Demokrat Parti'nin lideri seçildi. ■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★☆
Çeviri	★★★★★★★★☆☆
Grafik tasarım	★★★★★★★★☆☆
Kâğıt ve baskı kalitesi	★★★★★★★★☆☆

ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN

#HerGüneBirKitap

Doğan Kardeş Kitaplığı büyüyor, çocuklar ve gençlerin kitaplığı zenginleşiyor

Yeryüzüne Bakan Teleskop
A. Orçun Can

Minik Yediuyur Bir Türlü Rahat Edemedim!
Sabine Bohlmann

Günebakan Çiçekleri
Çiğdem Odabaşı

Büyük Sualtı Araştırması
Kate Needham

Minik Yediuyur Çabucak Geçer
Sabine Bohlmann

Kirpi Mirpi'nin Kaybolduğu Gün
Yasemin Temizarabacı Yıldırmaz

Beklemeyeceğim İşte!
Görkem Kantar Arsoy

Kısa Kulaklı Tavşancık ile Küçük Fil
Julia Liu

Normal Çocuklar
Michaël Escoffier
Laure Monloubou

Hopalupa Kardeşler Kayıp Şehir
Arif Düzgün Akbayır

Seyrederim Dünyayı
Filiz Özdem

Leylek Pom
Cem Kızıltuğ

www.ykykultur.com.tr YapiKrediKulturSanatYayincilik YKYHaber

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

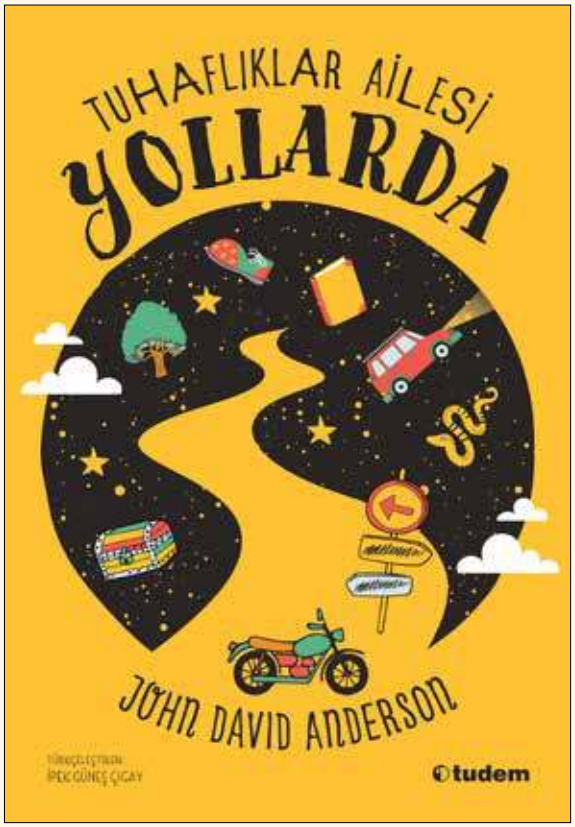
YapıKredi
Kültür Sanat Yayıncılık

Sevgiyi göstermenin tuhaf yolları

Neyin ve kimin sıra dışı ya da normal olduğunu, mizah dolu bir dil ve trajikomik gelişmelerle ele alan roman, katman katman açılan hikâyesiyle hayat kadar şaşırtıyor insanı.

Yazan: **Karin Karakaşlı**

Tuhaflıklar Ailesi Yollarda
John David Anderson
Türkçeleştiren: İpek Güneş Çıgay
Editör: Irmak Ertaş
Tudem Yayınları, 304 sayfa

İnsan ilişkilerinin hem en büyülü hem de en zor kısmı, farklı yapılarımıza rağmen birbirimizi anlama çabamız olsa gerek. Kimi zaman işler yolunda gider, bizi olduğumuz hâliyle seven birilerini buluruz ama çoğu zaman sıra dışı olan herhangi bir özelliğimiz, sanki düzeltilmesi gereken bir kusur gibi hissettirilir ve ömrümüzün uzun yılları, kendimizi olduğu gibi kabul etmeyi öğrenmekle geçer. Bu noktada bize eşlik edebilecek çok keyifli bir kitap var. John David Anderson'ın *Tuhaflıklar Ailesi Yollarda* romanı, tuhaflığı, kendi olağan hâlleri kılmış bir ailenin kendi içlerindeki ve dünya üzerindeki maceralarını anlatıyor.

PALYAÇODAN GELEN ÖLÜM HABERİ

Genç okurlar için yazılan ancak her yaştan kişiye seslenen bir içeriğe sahip *Tuhaflıklar Ailesi Yollarda (Finding Orion)*, İpek Güneş Çıgay'ın çevirisiyle Tudem Yayınlarından çıktı. Bizzat ailenin ortanca çocuğu Orion tarafından anlatılan macera *"Biliyorum. Herkesin ailesi azıcık kaçıktır. Ama kaçık aileler var... bir de Tuhafoğulları var."* şeklindeki uyarıyla başlıyor. Baba Dr. Fletcher Tuhafoğlu, 1980'lerdeki tüm çizgi filmlerin tema şarkılarını ezbere bilen ve kasabadaki Kaslan

Şeker Fabrikası'nın aroma konusundaki başkimyacısı olan çılgın bir dahi. En büyük keyfi, akıl almaz lezzetlerde garip jelibonlar üretmek. Gökevin yöneticisi astronom anne, müzikallere dadanmış abla Cass ve küçük dil uzmanı kız kardeş Lyra eşliğinde, sıradan günlük hayatın hayli dışında bir rutine sahip olan aile, bir gece kapılarına dadanan bir palyaçonun söylediği tuhaf bir şarkı eşliğinde büyükbaba Francis'in (aile içindeki ismiyle Tuhafoğlu Baba'nın) ölüm haberini alıyor. İşin aslını öğrenmek üzere Gertie Hala'ya doğru yola çıkan aile, büyükbabanın vasiyetinin peşinde soluk soluğa bir macera yaşarken, Kaslan Şekerlemeleri'nin en büyük rakibi olan Garvadill Gıda da ailenin bu zorlu yolculuğunu iyice imkânsız hâle getiren müdahalelerde bulunuyor. Bir yandan torunlar bu ilginç büyükbabayı tanımaya başlarken, asıl büyük iç yolculuk ise annesinin genç yaşta ölümü sonrası, Vietnam savaşı gazisi babasından ihtiyaç duyduğu yakınlığı bulamayan baba Fletcher'ın çocukluğuna dair. Neyin ve kimin sıra dışı ya da normal olduğunu, mizah dolu bir dil ve trajikomik gelişmelerle ele alan roman, katman katman açılan hikâyesiyle hayat kadar şaşırtıyor insanı.

TAKIMYILDIZLARININ ANLAMI

Çocuklarına üç değerli takımyıldız olan Orion, Cassiopeia ve Lyra adını veren anneleri, aynı zamanda romanın kıymet bilmeye dair temel mesajlarından birini de buradan hareketle veriyor: *"Yıldızlar böyledir işte, Son derece parlak, son derece yoğun ışıldarlar ama yine de onları çoğu zaman göremezsin bile. Sadece her taraf karardığında görürsün. Ve ne kadar karanlıksa o kadar iyi görürsün. Sonra birden, aslında hep orada olduklarını anlarsın."*

Ya da Orion'un dediği gibi: *"Bu, hatırlamakla ilgili bir hikâye. İlk buluşmalarla ve balık tutma gezileriyle. Paskalya sepeti avlarıyla ve sihirli ağaçlarla. Boş şişelerle ve hazine dolu kutularla. Onları hatırlamak her şeyi birazcık daha farklı görmemize neden olabilir diye, sırf kolayımıza geldiği için unutmayı seçtiğimiz şeylerle. Bu, düştüğünüzde sizi tutan ve tutmayan babalarla ilgili bir hikâye. Aynı zamanda, her şeyi hafife alabilecek kadar şanslı olmakla. Eve dönüşle ilgili bir hikâye."*

Ölüm sonrası hatırlanma, köklü kırgınlıklar, iletişimin zorluğu gibi pek çok konuya değinen roman, Orion'un sorusu üzerine yine anne aracılığıyla bilime dayalı bir öte âlem tablosu da çiziyor: *"Durup düşünecek olursan, hepimiz yıldız tozundan oluştuk zaten. Bu da, ölçülemeyecek kadar minik bir zerre kadar olsa da, her şeyin başlangıcına ait bir parçanın içimizde bulunduğu anlamına gelir. Hepimizin içinde. Ve sanırım bir şekilde, nihayetinde hepimizin dönüşeceği şey de yine o olacak..."* Çocukların isimlerini yadırgar gibi görünen Baba Tuhafoğlu'nun, onların gıyabında torunlarından "benim parlak yıldızlarım" diye bahsetmesi ise, duyguların dışa vurumu, sevginin doya doya yaşanması konusunda çok şey düşündürüyor.

ABD, Indianapolis'te doğan John David Anderson, Indianapolis Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı eğitimi aldı ve aynı alanda İllinois Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Kendi deyimiyle "tam bir çikolata tutkunu" olan ve eşi, ikiz kızları, "ağlak kedisi"yle birlikte Indianapolis'te yaşayan yazar, 2007'den beri çocuklar için yazıyor. İlk dönem fantastik eserlerinin ardından yazdığı ilk gerçekçi romanı *Üç Çocuk, Bir Öğretmen ve Unutulmaz Bir Gün* ile 2016'da çok sayıda ödüle layık görülen yazar, kanser hastalığı yüzünden dönemi tamamlayamayan çok sevdikleri öğretmenleri Bayan B. için unutulmaz bir gün hazırlamak isteyen Topher, Steve ve Brand adlı üç kafadarın, şehir içindeki o duygusal yolculuğunu anlatmıştı.

Çocuk ve gençlik romanlarında hastalık ve ölüm gibi ağır konuları ele almaktan çekinmeyen Anderson; mizah dolu dili, akıcı üslubu ve çizdiği sıcacık karakterlerle bu hüzünlü konuları en ideal şekilde dengelemesini biliyor. *Tuhaflıklar Ailesi Yollarda*, bu açıdan sevmenin sıra dışı hâllerini gösterirken, neyin yaşanmaya ve hatırlanmaya değer olduğunu da düşündürüyor hepimize.■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★☆
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı	★★★★★★★★☆
Kahramanların işlenişi	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★☆

Okumanın esbabımucibesine dair: Bir Zamanlar Okumayı Sevmeyen Çocuk

Doğum günlerinde scooter veya uzaktan kumandalı bir helikopter hediye almayı hayal eden Hugo'nun, bunların yerine her seferinde içinde ne olduğu belli, bir sürü ince, diktörtgen hediye paketiyle karşılaşmasına karşı isyanı şaşırtıcı değil...

Yazan: **Alev Karakartal**

Bir Zamanlar Okumayı Sevmeyen Çocuk
Karine Tournade
Resimleyen: Loren Bes
Türkçeleştiren: Murat Erşen
Editör: Nihal Ünver
Dinozor Çocuk Yayınları, 80 sayfa

Neden okuruz? Dahası evinde kütüphanesi olmayan aileler bile çocuklarına neden sürekli "kitap oku, okumalısın" diye öğütler? Ders kitapları dışında okumasak olmaz mı?

Neden olmasın? Kitap dediğinizin, tabletleri de dâhil edersek şurada bin yıldan biraz fazla geçmişi varken ve İnternet dünyasında geleceği de meçhulken acaba okumayı, okuma alışkanlığını biraz abartıyor olabilir miyiz?

Okumak bir iyi niyetten ibaret ya da boş zaman hobisi, hayat gailesiyle henüz boğuşmak zorunda olmayan küçükler için gerekli/zorunlu bir şey, hatta lüks olarak değerlendirilebilir mi?

Ya az (çok az) okuyan ama çok (gereğinden çok) "oku" öğüdü veren memleket ahalisinin, "ne gerek var" soru-yanıtını yüksek sesle dile getir(e)memesinin örtülü mahcubiyeti?

Ne çok soru... Okumanın, en çok hazırlop cevapların ruh sıkıntısından bunalıp yeni soruların peşinde, kafayı açmak isteyenlere ilaç gibi gelmesi bir yanıt olabilir belki ama ya hiç sorusu olmayan, sormaya ihtiyaç duymayanlar?

"Kitap kulübü" üyelerine gelince, ortak noktaları olsa da onların soru ve yanıtları çok daha muhtelif.

Ben edebi haz, entelektüel doyumun ötesinde kaybolmamak için (de) okurum misal. Bazen yolumu şaşırırım, kim olduğumu hatırlamam gerekir, kısa sayılmayan yolculuğumda hayatın getirip beni bıraktığı yerde kendimi kollamam, bozulan dengemi sağlamam...O zaman başucu kitaplarıma, yazarlarıma dönüp dururum mesela. Onlarla kısa bir hasbihâl her zaman

iş görür. Kimi zaman bulunduğum yer, zaman ve mekândan koşarak uzaklaşmam, bazen de kaçtığıma koşmaya ihtiyaç duyarım. Böyle durumlarda daha çok okurum.

Bazen yalnız olmadığımı bilmeye ihtiyaç duyarım. Hiç tanışmadığım, sınırlı ömrümde tanışmamın mümkün olmadığı yüzlerce ses ve nefese kulak kesilmek, onların hikâyelerini dinlerken binbir aynada suretlerimizi çoğaltmak; hiç gitmediğim, ihtimal gidemeyeceğim yerlerdeki hayatların içine sızabilmek, bazen de "başa çıkabilmek" için kitaplara sığınırım.

Heybemde bir dolu kitapla gelmişim gibi onları hep sevdiğim, zorlamalarına gerek kalmadan kitaplık(-lar) kuran küçük kızlarına sürekli destek olan ailem yüzünden şanslıy(d)ım sanırım.

Karine Tournade'nin *Bir Zamanlar Okumayı Sevmeyen Çocuk* kitabındaki küçük oğlan çocuğuna, yani Hugo'ya hiç benzemezdim yani, anlamışsınızdır. Ama ben de Hugo'yu anladım. *"Su birikintilerinde koşturmak, futbol maçı yapmak, birbirbir oynamak"* isteyen, doğum gününde scooter ve/veya uzaktan kumandalı bir helikopter hediye almayı hayal eden Hugo'nun bunların yerine her seferinde içinde ne olduğu belli, bir sürü ince, diktörtgen hediye paketiyle karşılaşmasına karşı isyanı yabancı değil... Hadi bir saptama: Okumak, her türlü insan hâline yabancı kalmamaya da yarar...

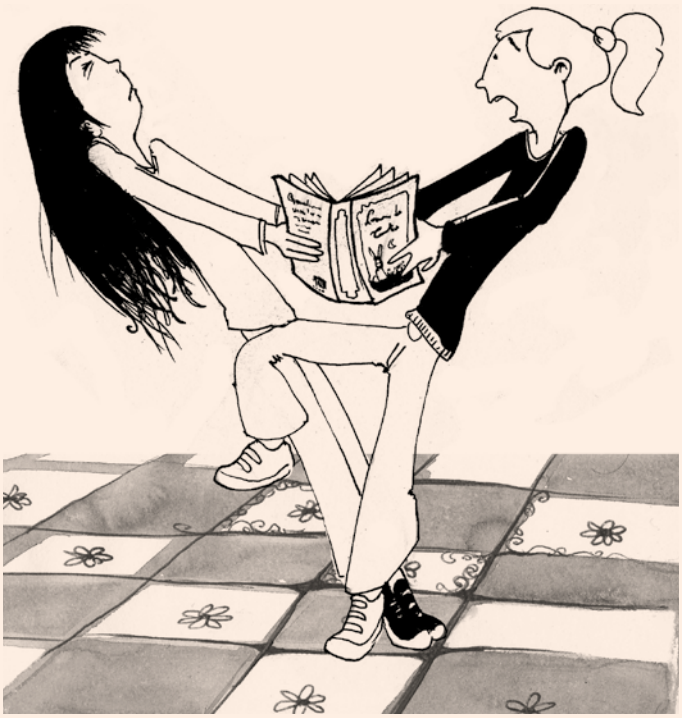
"Gezegenin en ölümcül yeri"; bir okul gezisinde gittikleri Belediye Kütüphanesi'nde kendisini bekleyen "kağıttan mucize"ye azıcık yolu var daha Hugo'nun. *"Herkesin kitap da kitap diye tutturmasından çok yorulmuş, konuşan hayvan, şatoya kapatılan prenses hikâyelerinden gına gelmiş"*ken hele...

Hâlbuki kitaptaki prensesler *"kot pantolonlu, spor ayakkabılı, özgür genç kızlara"* dönüşene kadar, hayatın onlar için hiiiç kolay geçmediğinden haberdar olabilmek; kirli tabakları külle ovalarken, kurdun midesindeki büyükannenin peşinde koşarken bir yandan da saçlarına tırmanan, uyurken kendilerini öpen "kurtarıcı" prenslerden kurtulabilmek için ne büyük bir savaş verdiklerini anlayabilmek, ödenen bedellere saygılı yaklaşmayı öğrenebilmek için bile okumak şart..

Benim kadar şanslıysa ister etten kandan ister kâğıttan olsun, ister komşu evde ister masalda yaşasın kız çocuklarıyla, yetişkin olduğunda yaşıtı kadınlarla dayanışmanın "kahramanlık"la ilgisi olmadığını, bunun onları *"kendi prensesi"* hâline getirmediğini/getirmeyeceğini; hayvanların da insanların lisanıyla olmasa da konuştuğu, iletişim ve ilişki kurduğunu, velhasıl güzelim gezegenimizde eşitlikçi, hakkaniyetli ve dostane biçimde birlikte yaşayabilmenin pekala mümkün olduğunu öğrenecek.

Ancak şimdilik "tıkıldığı" kütüphanede saklandığı yerde unutulup zor durumda kalan "prensesini" kurtarmak için iş başa düştüğünde kitap fobisini yenmekle, yeni evrenleri keşfetmenin hazzıyla yetinmesi gerekecek.

Ayrıntı Yayınlarının Dinozor Çocuk külliyatından çıkan *Bir Zamanlar Okumayı Sevmeyen Çocuk*, özenli editörlüğü ve kapağı, Loren Bes'in güzelim çizimleriyle, yazarı Tournade'nin "masal avcılığı"na yakışır klasik, hoş bir masal kitabı. Ebeveynlerin, çocuklarının kendinden bir insan yaratma serüveninde okumanın yerine dair daha az zorlayıcı ve daha eğlenceli yeni yollar bulma üzerinde düşünmesini de sağlarsa ne âlâ...■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★☆☆
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı ★★★★★★★☆☆☆
Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★
Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★☆

Vıcık vıcık istekler: Sakın Açma Yapışır!

Sakın Açma Yapışır! bütün alt metinleri bir kenara, ustalıklı kurgusuyla başlı başına eğlence sunan bir kitap ve Charlotte Haberstack'ın hikâyecilerin anası Şehrazat'ın soyundan geldiğini gösteriyor.

Sakın Açma Yapışır!
Charlotte Habersack
Türkçeleştiren: Anıl Alacaoğlu
Editör: Gönül Ekici
Çeviri Editörleri: Ebru Akyürek, Yasemin Yener
Bilgi Yayınları, 226 sayfa

Yazan: **Nilay Kaya**

Oyuncaklar insanların olmadığı zamanlarda, yalnız kaldıklarında neler yaparlar? Bu fantezinin en güzel örneklerinden biri, kuşkusuz bütün dünyada yankı uyandıran bir seri hâline gelen animasyon başyapıtı "Oyuncak Hikayesi"dir. Oyuncakların, kendilerinin "sahibi" olan çocuğa karşı sadakatleri, onu mutlu etmek için yaptıkları fedakârlıklar, birbirleri arasındaki tatlı çekişmeler ve atıldıkları türlü macera bu hikâyenin can alıcı ögeleridir. İnsan sahiplerinden bağımsız, paralel hayatlar süren oyuncakların hikâyeleri elbette edebiyatta da kendini gösteriyor. Hatta bu oyuncaklar bazen insan arkadaşlarının karşısında da canlanmaktan çekinmiyor, onları birer ebeveyn yerine koyuyor, onlardan koparıldıklarında ise felâketler baş gösteriyor. Şu sıralarda bu temayı ele alan bir seri, Alman çocuk edebiyatında kendine sağlam bir yer edinmiş durumda. Charlotte Habersack'ın *"Sakın Açma"* adlı, *Isırır!, Yapışır!, Kurutur!, Yakar!, Sihirlidir!* alt başlıklarıyla beş kitaptan oluşan serisinden ilk ikisi Türkçeye de çevrildi. Ayrıca seriden bir bilmece kitabı bile üretildi. İkinci kitap, *Sakın Açma Yapışır!* kısa bir süre önce Bilgi Yayınevi tarafından, Anıl Alacaoğlu'nun güzel çevirisiyle yayımlandı.

Sakın Açma Isırır'dan tanıdığımız Nemo ve arkadaşları Ada ile Fred, ilk kitapta oyuncak kocaayak Yeti'yi ilk sahibine götürmeye çalışıyordu. Bu defa gönderileni yine belli olmayan bir postadan

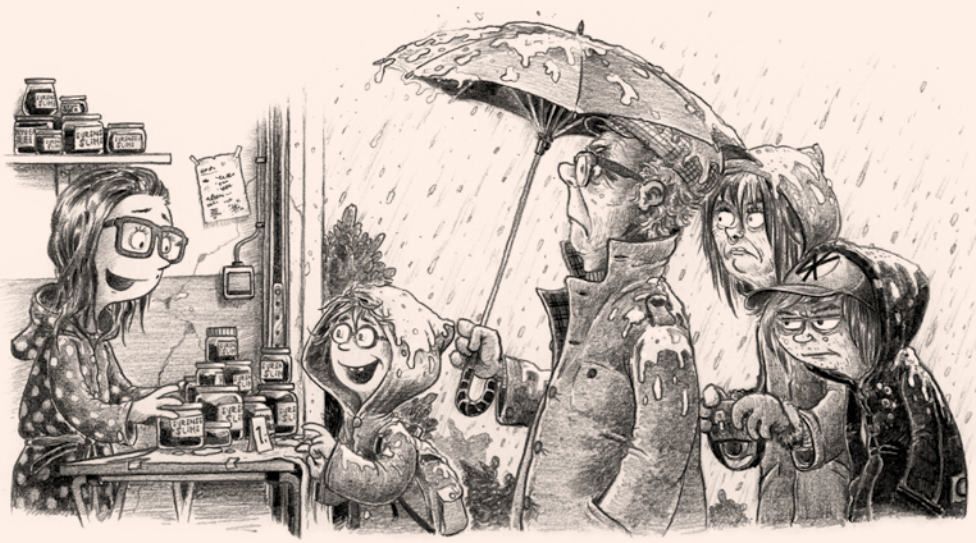
çıkan, vıcık vıcık bir oyuncak dostu asıl sahibine ulaştırmak zorundalar, aksi takdirde bütün Sıkıcı Kasaba'yı etkisi altına alan yağmur Nuh Tufanı'na dönüşecek ve herkes felâketten payına düşeni alacak. Bu vıcık vıcık oyuncağın adı Cıvıkçık ve kendisi çocukların hamur misali oynamaya, yetişkinlerin ise stres atmak için sündürmeye doyamadığı, daha ziyade 80'ler bilim kurgu filmlerinden fırlamışa benzeyen bir yapışkan oyuncak, slime. Cıvıkçık, onu gerçekten isteyen, onu almak için gıdım gıdım para biriktiren minik Jonathan'a kavuşamadan, oyuncakların kurtarıcısı kahramanlarımızın eline düşüyor. Cıvıkçık'ın yuvasından edilmesi, Sıkıcı Kasaba'ya dinmeyen bir yağmuru musallat etmesinin yanı sıra birtakım mucizeler de yaratıyor.

Charlotte Haberstack, insanlığın kadim zaafı olan gençlik ve güzellik tutkusunun, kozmetik sektöründe kullanılma biçimlerinin son versiyonu olan "kolajen çılgınlığını", Cıvıkçık adlı yapış yapış oyuncağın süpergücü üzerinden kullanarak son derece eğlenceli bir hikâye sunuyor. Kontrol edilemez bir şekilde büyüyen Cıvıkçık'ın her bir parçası, yediden yetmişe tüm ciltler üzerinde mucizeler yaratıyor. Minikler çillerinden ya da sinek ısırıklarından, ergenler sivilcelerinden kurtulmak, yetişkinler ise yüzlerini gerdirerek gençleşmek için Cıvıkçık'ın her bir hücresini âdeta sömürmeye başlıyorlar. Sadece Cıvıkçık'ın kavanozlara tıkılmış parçalarını kullananlar değil; en başta onu asıl sahibine kavuşturmak amacıyla yola çıkan Nemo ile Fred, bu kozmetik mucizesinden nemalanan medya, para daha çok para isteyen kasabalı iş insanları, hep kariyerlerinin doruğunda kalmak isteyen televizyon ve İnternet yıldızları açgözlülüğün ve sömürünün vücut bulmuş hâlleri. Haberstack, insanın bedeniyle ve parayla olan ilişkisi, her daim görünür olma, onaylanma ve beğenilme isteği gibi son derece güncel olan toplumsal nevrozları, dokuz yaşlarındaki çocuklara ve hiç aynaya bakmayan "yetişkin çocuklara", mümkün olan en eğlenceli hâliyle anlatıyor.

Bir kasaba dolusu insanın isteklerinin çığrından çıktığı noktada, aslında Varyemez Amca misali altın havuzda yüzen Ada'nın, zenginliğine rağmen tokgözlü oluşu ve herkesin içindeki doymak bilmeyen canavarları susturmaya yönelik, bilgiç değil bilgece ama her hâlükârda atak tavrı, onu bu hikâyenin gerçek kahramanı kılıyor; her ne kadar bütün serinin kahramanı Nemo olarak sunulsa da... Ada, tıpkı Charlotte Haberstack'ın bir diğer matrak serisi *Pippa Pepperkorn* gibi kahramanı bir kız olan serinin (umarız bir gün o da Türkçeye kazandırılır) başrolü olmayı hak ediyor.

Sakın Açma Yapışır! bütün alt metinleri bir kenara, ustalıklı kurgusuyla başlı başına eğlence sunan bir kitap ve Charlotte Haberstack'ın hikâyecilerin anası Şehrazat'ın soyundan geldiğini gösteriyor. Nemo ve Fred bir kez daha gönderileni belli olmayan paketleri açmaya tövbe ediyorlar ama hikâyenin sonunda beliren, sıradaki postanın sivri dişleri parıldıyor bile! Kapıya teslim edilmek üzere olan yeni paket, bir adet vampir içeriyor. Yeni hikâyede kimler kana susamış, kimlerin ağzı süt dolu; kimler gerçekten vampir, kimler avcı, merak ve heyecanla öğrenmeyi ve eğlenmeyi bekliyoruz. Birazcık korkmaya da hazırız.■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★★
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı	★★★★★★★★★☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★☆☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★★★

İşte bu benim tarzım!

Yazan: Melek Özlem Sezer

"İnsanların ne çizdiğimi hemen bir bakışta anlayamaması hoşuma gidiyor. Ayrıca herkesin resimlerimde başka başka şeyler görmesi de çok güzel."

Yıllar önce Dolmabahçe Sarayı'nda açılan bir sergide, nevi şahsına münhasır bir sanat yorumcusu dinlemiştim. Estetik özgünlük ya da yeni bir fikir sunmadığı için ziyaretçilerin hızlıca geçip gittiği bir sergiydi. Ne ki, eşini Anadolu'dan İstanbul'u ayaklarının altına sermek üzere getirmiş olan adam, yorumlarıyla kadının gözünde yükselmekte ısrarcıydı: "Ressam, dünya karanlık bir yer diyor. Bak, siyah koymuş ya, işte incinmiş hayattan." Kadın düz mantıkla karşılık verdi: "Sallamış, bir siyah kare atmış oraya ama dünya yuvarlaktır. Ne saçma şey." Cakasını bozmak istemeyen eleştirmen "Ya güzelim sen anlamadın. Neyse dert etme, ben varım," diyerek her bir rengin olası mesajlarıyla devam ediyordu. Kadınsa eve çerçeve baktığı için, görevlilerin uyarılarına aldırmadan çerçevelere dokunup duruyordu. Derken belki bin yıllık, dev bir Çin vazosunu ellemeye vardırdı işi. Kalp krizi geçirmek üzere olan görevli, vazo kırılırsa başa gelecekleri anlatmaya çalışıyordu ki, adam son derece havalı bir şekilde tersledi onu: "Ya bırak kardeşim, parası neyse öderiz! Sen aldırma ona, sanatın tadını çıkar tatlım."

Herkesin Tarzı Başka İşte Sanat Burada
Kertu Sillaste
Türkçeleştiren: Öykü Yalçınkaya
Arden Yayınları, 36 sayfa

Kertu Sillaste, böyle bir deneyim yaşadı mı bilinmez ama modern sanatın çarptığı duvarları iyi tanıdığı kesin. Çocuklara anlatılması zor bir konuyu işleme cesareti göstermiş. Anne babası sanatçı olan sekiz çocuk üzerinden temel olarak sığ tepkileri umursamamayı şiar edinen bakışı, özgürlük duygusunu, herkesin kendi meşrebine göre stilini seçme hakkını resmetmiş. Gelen tepkileri değil kişinin tavrını önemsediği için kime değil, neye cevap verildiğini aktarmış: *"İnsanların ne çizdiğimi hemen bir bakışta anlayamaması hoşuma gidiyor. Ayrıca herkesin resimlerimde başka başka şeyler görmesi de çok güzel."* Kitap başkalığın güzelliğine tatlı bir üslupla yaklaşırken, performans sanatını, enstalasyonu tanıtmak gibi işlevler de ediniyor. ■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★☆
Dilin akıcılığı	★★★★★★★★☆☆
Öykünün özgünlüğü	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★★★★★★

Tudem kitaplarına ayna tutan benzersiz bir başvuru kaynağı!

Öğretmenler için
Kitap Rehberi

Yenilendi!

BU REHBERDE NELER VAR?

- Tudem Yayın Grubu'nun alt markalarından yayımlanan 485 kitabın künyesi, etiketi, kapsamlı özeti ve öne çıkan özellikleri
- Türk-yabancı 110 yazarın özgeçmişi, edebî kişiliklerini yansıtan yazılar ve onlarla yapılmış mini söyleşiler
- Öğretmenlerin öğrencilerine yöneltebileceği, düşündürücü, irdeleyici, okuduğunu pekiştirmeye dayalı tartışma ve araştırma soruları
- Sınıfta ya da sınıf dışında hayata geçirilebilecek birbirinden yaratıcı ve eğlenceli etkinlikler
- Edebiyatın ve sanatın hayatla iç içe geçtiğini kanıtlayan, "kitaplardaki bilgilerin gerçek hayatta da ne kadar çok işe yaradığını" vurgulayan ayrıntılar, tespitler

Çevrimiçi indirilebilir

PDF

tudem.com
tudemyayingrubu

TUDEM YAYIN GRUBU

Çocuk CV'sinin parlak noktaları: Sümük ve Yara

Yazan: **Adnan Saracoğlu**

Sümükler, yaralar ve onların gizli hayatları; uyarılar ve panik havasıyla karşılanan hayatımızın acı tatlı sürprizleri.

Resimli kitaplar nereye gidiyor? Yoksa resimli kitapları, yetişkinlere çaktırmadan çocuklar mı yazıyor? Her sene, birçok ülkeden metniyle, boyutuyla, kurgusuyla tazelenmiş; deneylere yelken açmış çılgın illüstrasyon diliyle çıkıp gelen kitapların bildiğimiz dünyayla, köhnemiş yetişkinlerle ilgisi olmasa gerek. Resimli kitap çocuk örgütü, ne olur çıkmayın gizlendiğiniz yerden ama lütfen aranıza beni de alın!

Sümükler, yaralar ve onların gizli hayatları; uyarılar ve panik havasıyla karşılanan hayatımızın acı tatlı sürprizleri. Okumasına yardım ettiğim sınıf arkadaşımın burnundan aşağı doğru, ağır "banci camping" temposunda iner ve tam kitaba değmek üzereyken fırk yukarı çekilirdi. Koleksiyonerlikten, borazan seslerinden, maden tetkikten hiç söz etmeyeceğim çünkü elimdeki kitapta, olay anı ve mahallinden bildirircesine taze geliyor haberler.

Sümüklerin Gizli Hayatı'nda, ilk iki sayfadaki yedi çocuk sümük resitalini başlatıyor. Çocukların her biri, okura âdeta ayna tutuyor. Biri değilseniz kesin ötekisiniz. Tabii canım sizin ellerinize süslü silgiler kalemler ve kitaplardan başka bir şey değmedi. Hı hı hep temiz, bey beycik, hanım hanımcıktınız.

Merhaba sümük, tanıştığıma memnun oldum. Sümük destursuz anlatıyor; iğrenç sandığınız yapış yapışlığın altındaki asalet, uzun bacaklı İngilizlerde yok, hizaya geçin diyor.

- Enfeksiyonu engelleyen benim, renge göre alarm veren gene ben! Peki, ağlarken, rüzgârlı güzel havalarda size eşlik eden kim?

- Sensin kahramanım sümük.

- Hah şöyle, hapşır bakayım!

- Hakashun, hapşu, a-psik!

- Salud, dinero, amor!

Sümüklerin Gizli Hayatı
Yaraların Gizli Hayatı
Mariona Tolosa Sisteré
Türkçeleştiren: Berrak İdiman
Editör: Yağmur Yavaş Aydın
abm Yayınları, 28 sayfa

Karışmasın kafamız, zaten hapşırık sersemiyiz. Farklı ülkelerin hapşırık seslerini, yansıma sözcüklerle aktarıp, okuru kısa bir dünya turuna çıkardıktan sonra, Meksikalıların her hapşırık için farklı bir dilekle hapşıranı koltukladığını; İran'da iki kez hapşırmanın uğursuzluk sayıldığını; Japonların birçok konuda olduğu gibi hapşırık konusunda da süperego zenginlikleriyle hayatlarını karartıklarını hatırlatıyor sayın sümüklü kitap.

Hayvanlar dünyasında takılmadan, zürafaların, yunusların, gorillerin sümüklü hâllerine imrenmeden bitemezdi bu kitap. Uzunca diller, hünerver parmaklar...

Abartıyla gülerken öğrendikleriniz asık suratlı öğretmenleri çatlatabilir. Yetmemiş gibi muzip bir doğru-yanlış testi ve son sayfadaki cevaplarla çekiyoruz elimizi burnumuzdan.

Mariona Tolosa Sisteré, çizer-yazar yetkinliğiyle sümükten sonra yaraların hayatına da ortak ediyor bizi. Mizah yüklü çizgisi, sayfa kullanım zenginliği ve yüklü ayrıntılarla başvuru kitabının çocuksu izdüşümü için altın formülü korneamıza bırakıveriyor âdeta. Etnik ayrımcılık duyarlığı yüksek benim gibi bir okur için aldığı tedbir de dikkatimi çekti doğrusu. Siyah sümük için seçtiği Afrikalı çocuğun yanına, yeşil-sarı sümük için de Afrikalı bir çehre konduruyor. Eleştiri saati için önemli bir detay.

Yaraların Gizli Hayatı kitabı, sümük kitabından daha renkli, daha incelikli. Anatomiye giriş yolları süslü taşlar döşeli. Dünya turu turistlikten bir kademe daha ileri, seyyahlara vergi.

Dersimi başka kitaplardan çalışmış da gelmiştim. Kolajene, trombosite özenli bir reverans... Merhaba yara! Çocukluğum seninle geçti, seni hep kendime çektim. Sensiz gün yüzü görmedim. Koca adam oldum. Vapurda denize bakarken, balıkçının kurşunu kafama geldi. Merhaba yara, eski dostum! Yara bantları, plasterler, sargı bezleri, dikişler, oksijenli pamuk. Hepinizi seviyorum. En çok yara kabuklarını, gücenmek yok!

"Oyun parkı benim en sevdiğim yerdir," diye başlayan bir kitap nasıl harika olmaz! Çağın ebeveyni, oyun parkı özerkliğine bile hürmet etmiyor, canım yara. Dev bir kolda katman katman bilgi dans ediyor, vücut tüm yoldaşlarıyla, kendisini onarıyor. Gladyatörlere benzetiyor kimi savunma kuvvetlerini. Spartaküs demeyeceksen, arenayı temelinden sarsmayacaksan orada dur sevgili Mariona.

Sıyrıklar, batmalar, yanmalar, kesikler, ezikler, morluklar, su toplamalar, delicesine kaşınmalar sıra sıra geliyor, iyileşip dönüyor. On yıl sonra sizden ne güzel hatıralar ne afili sohbetler çıkacak bir bilseniz.

Kadim tıp formasyonu samimiyetle selamlanıyor. Maoriler, Mısırlılar, Aztek ve Maya şifacıları kesti bin yıllarca hekimliğin raconunu. Onlar daha portakal çekirdeğiyken de hayvanlar sağaltıp duruyordu kendilerini ve yavrularını.

Çocuklar böyle kitapları gözlüyor heyecanla. Sümüğün haylazlığına, yaranın heyecan veren çağrısına kayıtsız kalamıyorlar.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★★★★★☆
Bilgilerin çağdaşlığı-bilimselliği	★★★★★★★★★☆
Konunun işlenişi	★★★★★★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★☆

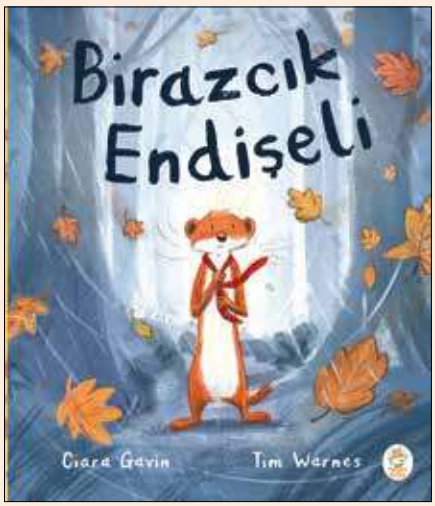
Başka bakabilmek mümkün

Yazan: Songül Bozacı

Hepimizin güvenli alanlara ihtiyacı var. Fakat bu alanların bizi yalnızlaştırmayan, tam tersine daha güçlü kılan yerler olması gerektiğini de unutmamak gerek...

Dışarıdaki hava nasıl olursa olsun, içimizdeki havanın duygularımıza yön verdiğini hatırlatan bir hikâye bu. Endişelerimiz var ve bu, her yaşta farklı bir şekilde karşımıza çıkabiliyor. Çocuklarla, endişe duydukları süreçler hakkında konuşabilmemize fırsat veren hikâyeler çok önemli. *Birazcık Endişeli*, bu hikâyelerden biri.

Gelincik, yağmurlu, rüzgârlı ve fırtınalı havaları sevmiyor. Bu havalarda ya ıslanıyor ya da rüzgâr onu düşürüyor. Bundan kurtulmak için kendisine güvenli bir alan inşa ediyor. Çocuk ya da yetişkin, hepimizin güvenli alanlara ihtiyacı var. Fakat bu alanların bizi yalnızlaştırmayan, tam tersine daha güçlü kılan yerler olması gerektiğini de unutmamak gerek. Ne var ki güvenli alanında Gelincik, içinde oluşan endişeden kurtulamıyor. Evet, bulunduğu yere yağmur ya da rüzgâr girmiyor ama bu, onun düşüncelerini, dışarıda olan bitenden uzak tutamıyor.

Birazcık Endişeli
Ciara Gavin
Resimleyen: Tim Warnes
Türkçeleştiren: Ayça Aldatmaz
Editör: Dr. Elif Kurtuluş Küçükoğlu
Meraklı Tilki Yayınları, 32 sayfa

Peki ya bir gün dışarı çıkması gerekirse? Ya yeniden hava fırtınalı olursa?

Çoğu zaman yaşanılanlarla yüzleşmeden, kaçarak sorunlarımızı kısa bir süreliğine yok sayabiliyoruz. Oysa o sorunlar, biz kaçtıkça daha da büyümekte. Hikâye, tam da burada sorunlara başka bir göz ile bakabileceğimiz ve dostlarımızla paylaşarak, onlarla birlikte üstesinden gelebileceğimiz mesajını veriyor. Gelinciğin güvenli evine bir Köstebek geliyor. Gelinciğe burada ne yaptığını soruyor. O, bulunduğu yerin kalesi olduğunu söylese de Köstebek oyun oynamak istiyor. Gelincik buna karşı çıkıyor, bulunduğu yerin bir oyun alanı değil kendisini güvende tutan alan olduğunu söylüyor. Köstebek, Gelinciğin yırtıcı bir hayvandan değil de bir fırtınadan saklandığını öğrendiğinde, ona kendisinin yağmurda, rüzgârda ve hatta fırtınalı günlerde neler yaptığını anlatıyor. Tim Warnes çizimleri ile o anlara tanık oluyoruz.

Bazen kendi yaşadıklarımızın, başka hayatlarda farklı bir yansıması olduğunu görüyoruz. Çocuklar, kendi korkularını ve endişelerini, başkalarının deneyimleriyle harmanladıklarında yalnız olmadıklarını fark ediyorlar. Aradıkları güvenli alanı, bazen bir arkadaş paylaşımında bazen bir öğretmenin ya da ebeveynin ilgili dinleyiciliğinde bulabiliyorlar.

Duygularını anlamlandırmak isteyen her çocuk ve onlara destek olmak isteyen her yetişkine ulaşan hikâyeler her zaman çok kıymetli.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Dilin akıcılığı	★★★★★★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★★★★★☆
Grafik tasarım	★★★★★★★★★★

KAYBOLUNCA NEREYE GİDERİZ?

"Çoraplar mesela, kaybolunca nereye gider? Neredeyse hep ya yatağın ya da koltuğun altındadırlar. Peki ya su birikintileri? Bütün su birikintileri gökyüzüne yükselir ve buluta dönüşür. Peki ya insanlar?"

Yazan: **Işıl Sümer**

Babamı, ilk ve son defa ağlarken gördüğümde 5 yaşındaydım. Bir yaz akşamıydı, kollarını balkon trabzanına yaslayıp başını ellerinin arasına aldı ve uzun uzun ağladı. Ona neden ağladığını sordum. Babam, "Annemi kaybettim," dedi. Ne demekti bu şimdi? İnsan kaybolunca nereye giderdi?

Bizde kayıpları konuşmak tabudur. Yetişkinler çocukları ölümden uzak tutmak, onun ağır yükünden korumak isterler. Oysa ölüm, yaşam döngüsünün olağan bir halkasıdır ve küçük bir çocuğun ölüme bakışıyla bir yetişkinin bakış açısı aynı olamaz. Çocuk, cesur sorular sorar; duru, özgün ve net yanıtlar ister. Çocuğun sorduğu soruların cevaplarını her zaman bilemeyiz, o zaman da yanıtımıza yardımcılar ararız.

Kaybolunca Nereye Gideriz?
Isabel Minhós Martins
Resimleyen: Madalena Matoso
Türkçeleştiren: Sevcan Şahin
Editör: Rana Alpöz
Yayıma Hazırlayan: Göyçen Gülce Karagöz
Koç Üniversitesi Yayınları, 48 sayfa

Portekizli yazar Isabel Minhós Martins'in yazdığı *Kaybolunca Nereye Gideriz?* kitabı, o büyük soruya yalın ve yaratıcı cevaplar arayan, işte böyle bir yardımcı kitap. Ölüm kelimesini hiç kullanmadan ölümü anlatan Martins'e göre, birinin kaybolması için iki kişi gereklidir; biri kaybolacak, diğeri de onun eksikliğini fark edecektir. Yazar, böylece ölümün kültürel yanına vurgu yapıyor, ancak kaybolan tek şeyin insan olmadığına da dikkat çekiyor. Bizlere günlük hayatımızda kaybolduğuna tanıklık ettiğimiz pek çok şeyi hatırlatıyor; güneş, kar ve hatta gürültü bile kaybolur. Taşlar yavaş yavaş parçalanıp kuma dönüşür, bulutlar er ya da geç yağmur damlası olarak yeryüzüne geri döner. Bütün bunlar, "hiç"e değil bir şeye dönüşür der yazar; insanların da kaybolduklarında hiçliğe değil sonsuz olasılıklardan birine gittiğine atıf yaparak.

Martins'in akıcı ve zengin metinlerine illüstrator Madalena Matoso'nun canlı çizimleri eşlik ediyor. Beyaz üzerine renkli, soyut şekillerden bir zemin hazırlayan Matoso, buraya insanları ve nesneleri yerleştiriyor; gülümseyen, şaşkın ya da üzgün insanları ağaçların arasında, bir okyanus kıyısında ya da yolda seyahat ederken görüyoruz. Çizer renkli geometrik şekilleri organik formlarla birleştirerek yaşam ve ölüm arasında da güçlü ve akışkan bir bağ kuruyor.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Dilin akıcılığı	★★★★★★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★★★★★★

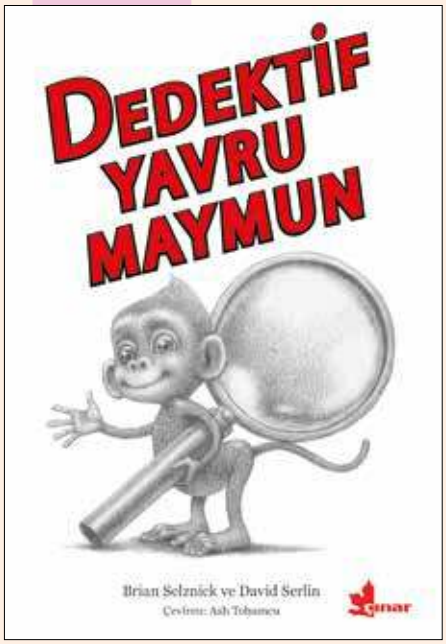
Tadına doyulmaz bir siyah beyaz macera: Dedektif Yavru Maymun

Bana göre gerçek bir desen ve karakalem ustası olan Brian Selznick, öykü boyunca bize köşe bucak inceleyeceğimiz, dönüp tekrar tekrar bakma ihtiyacı duyacağımız ayrıntılar ve sürprizler sunuyor.

Yazan: **M. Banu Aksoy**

Dedektif Yavru Maymun
Brian Selznick ve David Serlin
Resimleyen: Brian Selznick
Türkçeleştiren: Aslı Tohumcu
Çınar Yayınları, 200 sayfa

Dedektif Yavru Maymun'u ilk defa elime aldığımda kitap hakkında hiçbir fikrim yoktu. Sadece kapakta yer alan Brian Selznick adı yüzünden keyif alacağım bir kitapla karşı karşıya olduğumu tahmin etmiştim. Ancak kapağın ardında hiç beklemediğim bir kitap buldum. Bunun nedenini az sonra yazacağım.

Dedektif Yavru Maymun onlarca ödülün sahibi illüstratör ve yazar Brian Selznick'in kimbilir kaçıncı, akademisyen tarihçi David Serlin'in ise ilk çocuk kitabı. Kitap, âdeta bir gösterinin baş rol oyuncusunun sahneye çağrılması ve takdim edilmesini andırır bir şekilde başlıyor.

Kitaba adını veren kahramanımız meslek sahibi bir yavru maymundur. Mesleğini icra ettiği, buzlu camlı kapısında "Dedektif Yavru Maymun" yazan bürosu ise az sonra izleyeceğimiz oyunun sahnesidir. Beş bölümden oluşan kitabın her bölümünde Dedektif Yavru Maymun ayrı bir vakayla karşılaşır ve kayıp bir nesnenin izini sürer: Kayıp mücevherler, bir pizza, bir palyaço burnu, bir uzay gemisi ve bir bebek. Dedektifimiz karşılaştığı vakaları çözerken hep aynı rutini izler: Önce ipucu arar, not tutar ve bir şeyler yer (ki bunlar hep sağlıklı atıştırmalıklardır). Sonra pantolonunu giyer (ki bu kısım tüm sürecin en zor aşamasıdır) Pantolununu giymeyi başardığında ise artık hazırdır; gider ve olayı çözer. İlk üç bölümde bu şablon aksamadan ilerlese de dördüncü vakanın başında maymunumuzun davranışları değişmeye başlar. Yavru Maymun yorulmaya başlamıştır; hatta neredeyse pantolonunu giymeyi bile son anda hatırlar. Beşinci ve son olay ise alışılmadık hızlı bir biçimde ilerler ve öykümüz sürprizli sonla noktalanır.

Gelelim neden yazının başında beklenmedik bir kitapla karşılaştığımı söylediğime... *Dedektif Yavru Maymun*, dışarıdan bakıldığında, boyutu ve sayfa sayısıyla (200 sayfa) bir romanı andırıyor. Oysa sayfaları çevirmeye başlayınca bunun bir resimli kitap olduğunu görüyorsunuz. Metin-resim oranına bakacak olursak, pek çok resimli öykü

kitabındakinden bile daha az bir metin söz konusu. Bu özelliğiyle okul öncesi okur grubunun rahatlıkla "okuyacağı" bir kitap bu. Öte yandan büyük puntolu, az sayıda metniyle okumayı yeni yeni yeni öğrenenler için de rahatlıkla okunabilecek bir ilk okuma kitabı. Güçlü desenleri ve görsel kurgusuyla bir grafik roman; hikâyenin ele alınışıyla ise basit düzeyde bir polisiye kitap olarak adlandırılabilir. Selznick – Serlin ikilisinin bir taşla birkaç kuş vurmayı başardığını söylemek yanlış olmaz.

Kitabın siyah beyaz resimlerine gelirsek... Bana göre gerçek bir desen ve karakalem ustası olan Brian Selznick, öykü boyunca bize köşe bucak inceleyeceğimiz, dönüp tekrar tekrar bakma ihtiyacı duyacağımız ayrıntılar ve sürprizler sunuyor. Her olayın sonunda nokta atışı yaparak kullandığı kırmızı renkle de istediği etkiyi yaratmayı başarıyor.

Dedektif Yavru Maymun'un dekoru sürekli değişen bürosunu her vakada yeni baştan incelemek ayrı bir keyif. Söz konusu olaya göre odanın sağına soluna yerleştirilen nesne ve resimler bize onlarca ayrı hikâye -çocuklarla üzerine konuşabileceğimiz yeni konular- sunuyor. Sözgelimi "Kayıp Pizza Olayı" adlı bölümde duvarlarda bir İtalya haritası, "İtalyan İşi" filminin afişi ve Mona Lisa asılıyken, bir köşeden de Michelangelo'nun "Davut" figürü göz kırpıyor. Kitabın sonunda yer alan "Yavru Maymun'un Bürosunun Sırları" başlıklı ek bölümde odada yer alan bütün göndermelerin bilgileri paylaşılmış. Bu bölümün peşineyse bir "dizin" eklenmiş. Bu son iki bölüm küçük yaş grubunun ilgisini çekmeyebilir ama gelecekteki okuma becerileri için iyi bir ısınma turu olduğunu düşünüyorum. Sayfalar boyu süren pantolon giyme sahnelerinin ve kıskıvrak yakalanmış suçlularla göz göze geldiğimiz sayfaların küçüklerin büyük keyif alarak okuduğu kısımlar olduğunu birinci elden deneyimlerime dayanarak söyleyebilirim.

Sonuç olarak *Dedektif Yavru Maymun* alışılmadık biçimi ve üslubuyla küçük yaş grubunun hem kendi başlarına okuyabilecekleri bir okuma keyfi vaat ederken, aynı zamanda kalınlığıyla onlara sayfalar boyu sürecek bir roman okuma deneyimi sunuyor.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Anlatının özgünlüğü	★★★★★★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★★

Mağara resimlerinden günümüzün ünlü eserlerine, sanatın en büyüleyici öyküleri bir araya geldi!

Frida Kahlo'dan
Leonardo Da Vinci'ye
Michelangelo'dan
Rembrandt'a
sanatın önde gelen isimleriyle tanışmaya ne dersiniz?

FİNAL KÜLTÜR SANAT YAYINLARI

finalkultursanat finalkultursanat

www.finalkultursanat.com | kultursanat@final.com.tr

Timsahların kaç dişi vardır?

Günün modasına uygun şık kıyafetler içindeki bir hanımefendinin sürüngenlerle çevrili, onlarla oynarken, ilgilenirken çizilmiş canlı renklerdeki illüstrasyonlarının kitabın cazibesini artırdığını söylemeliyim ...

Yazan: **Burcu Yılmaz**

İlkokuldayken yılanları seven bir mektup arkadaşım vardı. İlk defa sürüngenlere yakınlık duyan birini tanıyordum -sonraki yıllarda karşıma başkası da çıkmadı ya... Bu özelliği nedeniyle olacak pek çok mektup arkadaşım arasından bir onu hatırlıyorum. Şimdi, yolun yarısına gelmişken, sürüngenler ve onlara tutkun bir kadın hakkında bir çocuk kitabına denk gelmek tuhaf şeyler hissettirdi bana. Bu tuhaf şeyleri tanımlamaya girişmeyeceğim tabii. Derhâl şapkamı takıp konuşmaya başlayacağım.

Farklı alanlarda çalışmış, öncülük etmiş, fakat muhtemelen erkek dünyasında yeterince çalışkan olmadıkları düşünüldüğünden arka planda kalmış kadınlar hakkındaki kitapların çoğalması umut verici. Bu kitabın kahramanı, sürüngenlere tutkun Joan Procter da Birinci Dünya Savaşı'na giden erkeklerden boşalan yerlere kadınların gelmesiyle Doğa Tarihi Müzesi'nde asistanlık yapmaya başlamış. Çocukluğundan itibaren evcil hayvanları sürüngenler olan, ilerleyen yıllarda sadece onlar üzerine çalışmayıp nasıl daha iyi şartlarda yaşayabilecekleri hakkında kafa yoran, hayvanat bahçesindeki sürüngenler bölümünü bu canlıların ihtiyaçlarını gözeterek baştan tasarlayan (ki bu noktada sanatçı kimliğini de görüyoruz), onları iyileştiren, hassas ameliyatlar yapan bir herpetolojist Procter. Kitapta da bu alandaki çalışmaları, ön yargıları nasıl kırdığı ayrıntılı biçimde anlatılmış. Günün modasına uygun şık kıyafetler içindeki bir hanımefendinin sürüngenlerle çevrili, onlarla oynarken, ilgilenirken çizilmiş canlı renklerdeki illüstrasyonlarının kitabın cazibesini artırdığını söylemeliyim -pek çok sürüngen çeşidinin resmedilmesi ve yan karakterlerin de özenle çalışılmış olması cabası. Öte yandan, bu kitabın çocuklar için yazmayı seven bir bilim kadınının elinden çıkması metnin zenginliğini artıran unsur belki de. Kitabın sonunda yer alan özgeçmişse başka bilim insanlarının önünü açacak çalışmalar yapmış bir kadın hakkında daha fazla şey öğrenip onu daha fazla merak etmemizi sağlıyor.

Procter'in arkadaşı Komodo ejderi Sumbawa'yı sevebilirdim belki ama bu kitaptan sonra bile ejderhalardan başkasına yakınlık duymadığımı itiraf etmeliyim. Ayrıca, timsahların çok dişi vardır.■

Ejder Doktoru Joan Procter
Patricia Valdez
Resimleyen: Felicita Sala
Türkçeleştiren: Merve Sevtap Ilgın
Editör: Ebru Koç Bal
İthaki Çocuk, 36 sayfa

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Dilin akıcılığı	★★★★★★★★★★
İçerik	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★★★★☆☆

Ben Jane, doğanın bir parçasıyım!

Yazan:
Sima Özkan

"Jane'in dikkat çekici çalışmaları sonucunda tüm dünya insanları, hayvanlardan ayıran şeyin ne olduğu konusunda yeniden düşünmek zorunda kaldı."

Çocukken bize büyüyünce ne olacağımızı sorduklarında çok azımız imkânsızı düşlediğimizi itiraf ederiz. Kapıldığımız hayalleri, gerçekleşmesi güç gibi görünen düşlerimizi kendimize saklarız. Çünkü bize gülerler, zor derler, kızsın derler.

Hiçbir erkeğin bile gitmeye, yaşamaya cesaret edemediği bir kıtada yaptığı gözlemlerle bilim tarihine adını sayfalarca yazarken, 1960'larda ondan bahsederken başarıları yerine, "Genç, sarışın ve güzel" diye başlıklar atacaklardı gazetelere. En büyük destekçisi, annesi ona gülmemişti. Annesi de bir hayalperestti, bir yazardı. Jane'e hayallerini yaşarken eşlik etti. Bir kız çocuğu başka ne isterdi ki... Jane Goodall günümüzün yaşayan en önemli bilim insanlarından, hayvan hakları savunucularından ve çevre aktivistlerinden biri. Kurucusu olduğu Dr. Jane Goodall Enstitüsü ve Root & Shoots programıyla dünyanın dört bir yanındaki (ve yakın zamanda Türkiye'de de faaliyetlerine başladı) çocukları ve gençleri gezegenin çevresel, sosyal sorunları; vahşi yaşamın korunması gibi konularda bilgilendirmek; onları eyleme geçirmek gibi bir misyona da sahip. Jane dünyayı değiştirebilen insanlardan ve bunu henüz on yaşındayken elini hiç bırakmadığı (ya da Jane'in elini bırakmayan odur) pelüş oyuncağı Jubilee ile birlikte düşlemişti. Dünyanın, doğanın "bir parçası olduğunu derinden hisseden" bir çocuktu o. Jane'in olması gereken yer Tanzanya ormanları ve şempanzelerin yaşadığı dik tepelerdi. *Ben...Jane*, işte bu çocuğun biyografisi.

Ben... Jane
Patrick McDonnell
Türkçeleştiren: Gökçe Gökçeer
Meav Yayıncılık, 40 Sayfa

Jane, bir saha biyoloğu olarak insanlara en çok benzeyen hayvanları seçmişti. Onların da tıpkı bizler gibi, her birinin kendi kişiliği olduğunu, yas tuttuklarını, iş birliği yapabildiklerini; kültürlerinin, geleneklerinin, güçlü aile bağlarının olduğunu ve daha nice bilimsel "gerçeği" tüm dünyaya anlatmıştı. "Afrika bir bilim insanı olarak gittim ama ormandan ayrıldığımda bir aktivisttim," demişti. Kazananın doğa olması için, her bir insanın yapabileceği bir şey olduğunu savunmaya devam etti.

Ödüllü karikatürist, çizer ve senaryo yazarı Patrick McDonnel, bu kitabıyla yayımlandığı 2011 yılında *The New York Times* En İyi Resimli Çocuk Kitabı ve 2012 Caldecott Onur Ödülü'nü aldı. Kitabın, çocuklar için yazdıklarıyla hayvan haklarını gözeten Gökçe Gökçeer tarafından çevrilmiş olması da yerinde bir sürpriz olmuş.■

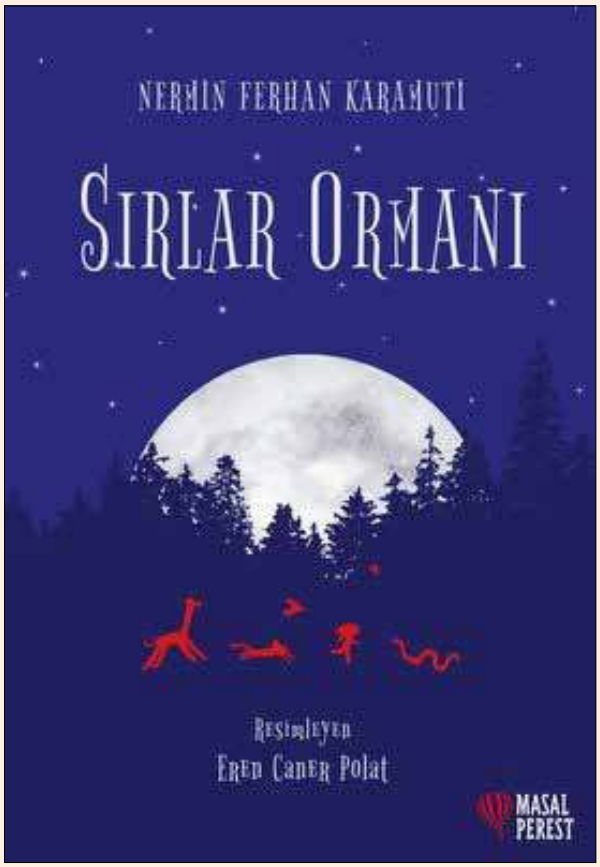
Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★
Dilin akıcılığı ★★★★★★★★★★
İçerik ★★★★★★★★★★
Grafik tasarım ★★★★★★★★★★

Kuşların hakimiyetinde bir sırlar ormanı

Sırlar Ormanı, aslında 2 Nisan ile 2 Mayıs arasındaki bir aylık zamanda bir çocuğun korkularından sıyrılıp kendine güven duymasını, dış dünyaya açılmasını anlatıyor. Bu anlatıyı farklı kılansa tüm olan bitenin hayvanların konuştuğu, küsüp barıştığı, üzülüp güldüğü ve yarıştığı bir ormanda geçmesi.

Sırlar Ormanı
Nermin Ferhan Karamuti
Resimleyen: Eren Caner Polat
Editör: Gamze Tuncel Demir
Masalperest Yayınları, 136 sayfa

Yazan: **Emel Altay**

Sırlar Ormanı, baş karakteri Öykü'nün günlüğüne yazdıklarıyla açılıyor. Öykü, okulda olup bitenleri, arkadaşlarıyla ilgili duygularını ve korkularını kağıda dökerken *"Keşke hiç korkularım olmasa, bir anda öyle bir şey olsa ki tüm korkularımdan kurtulsam..."* dileğiyle ifade ediyor, onu saran asıl büyük sıkıntısını. Derslerde soru sormaktan çekinen, çok istediği hâlde tiyatro seçmelerine katılmaya cesaret edemeyen içine kapalı bir çocuk Öykü. Bu içe kapanmada anne babasının bir süredir başka bir ülkede olması da pay sahibi.

KARANLIK ORMANDA BİR BAŞINA

Karanlıktan korkan, baş ucu lambasını açık bırakmadan uyuyamayan Öykü'nün korkularından sıyrılma macerası bir gece vakti başlıyor. Ortada bir neden yokken, birden uykusundan uyanan Öykü, kendini kapkaranlık bir ortamda buluyor. Panikle lambayı yakmaya çalışsa da başarılı olamıyor. Elektriklerin kesildiğini düşünüp birlikte yaşadığı teyzesine sesleniyor ancak bir karşılık alamıyor. Yatağından kalkıp yürümeye başladığında ise odasında olmadığını anlıyor. Ayaklarına batan otların acısı ve karanlığa alışan gözleri

sayesinde ıssız bir ormanda olduğunu fark ediyor. Doğrusu bu durum sadece bir çocuğu değil yaştan bağımsız olarak herkesi fazlasıyla korkutacak bir durum. Öykü de bulunduğu durumda yapabileceği tek şeyi yapıp ormanda yürümeye devam ediyor. Sonuçta ne kadar korksa da korkularının üzerine yürümeden onunla baş etmesi mümkün değil, bu da herhâlde Öykü'nün ormanda aldığı ilk ders oluyor.

RÜYA VE GERÇEK KARIŞIMI BİR ATMOSFER

Orman metaforu eğer ortamda güneş ışınlarıyla yıkanan ağaçlar, kuş cıvıltıları ve taze bahar havası yoksa genelde karanlık ve gizemli bir hikâyeye doğru başlayan yolculuğu işaret eder. *Sırlar Ormanı*, gece karanlığında üstünde geceliği ve çıplak ayaklarıyla birden kendini ormanda bulan küçük kız çocuğu manzarasıyla, merak uyandırdığı kadar korkutucu bir giriş yapıyor. Tüm kitaba yayılan korkulardan sıyrılma, özgürleşme motifi için de bu en etkili giriş olsa gerek. Tabii yazar Nermin Ferhan Karamuti, bu türde kurulan atmosferlerin olmazsa olmazı "tabak gibi dolunay"ı da eklemeyi unutmamış hikâyesine. Öykü, ormanda bir süre ilerleyip nerede olduğunu çözmeye çalışırken orman canlıları yavaş yavaş hikâyeye dâhil olmaya başlıyorlar. *Sırlar Ormanı*'nın popülasyonunda kuşlar ağırlıkta. Upuzun ve masmavi kanadıyla Mavi, Öykü'nün diyaloğa girdiği ilk canlı oluyor.

BURADA DÜZEN OVİ'DEN SORULUR

Öykü yavaş yavaş korkusunu üstünden atıp ormana alışmaya başlarken okur da onunla birlikte ormanda yaşayan canlılar ve kurdukları düzen hakkında bilgi sahibi oluyor. Tüm canlılar söz birliği etmiş şekilde *"Sırlar Ormanı'nda düzen Ovi'den sorulur"* diyorlar. Anlıyoruz ki Ovi, ormanın lideri. Ancak o masallarda alıştığımız gibi bir aslan değil. Öyle iri yarı, ahım şahım bir canlı da değil; o sadece bilge bir baykuş. Ormandaki işleyiş ve herkesin çok korktuğu karasinek ordusu saldırısına karşı mücadele etmek hep Ovi'nin kararlarıyla belirleniyor. Karasinek saldırıları bu ormanda pek çok acılar yaşatmış, kuşlardan tilkilere pek çok canlı, karasineklerin sokmasıyla zehirlenmiş, yavrusunu kaybetmiş. Ovi de ailesini böyle bir saldırıya kurban vermiş. Bir de herkesin adını bile anmak istemediği Taara var. Hikâye ilerledikçe Taara ve Ovi'nin arasındaki husumetin de karasineklere dayandığını öğreniyoruz. Öykü ise ormanda vakit geçirdikçe ister kuş ister insan olsun her canlının korkuları olduğunu öğreniyor.

CESARET, BİLGELİK VE GERÇEKLİĞE AÇILAN KAPILAR

Sırlar Ormanı'nda artık macera sona gelirken bir yarışma düzenleniyor. Bu yarışmada üç temel kavram; cesaret, bilgelik ve gerçekliğin anahtarını ele geçirmek gerek. Yarışmanın sonunda Ovi, Öykü'ye hayvanların, aileden sonra çocukların en büyük koruyucusu olduğunu unutmaması gerektiğini söylüyor. Ovi'nin rüyaları görebildiğini, Öykü'yü de korkularından arındırmak için Sırlar Ormanı'na getirdiklerini ve ona böyle bir macera yaşattıklarını anlıyoruz.

DAYANIŞMAYLA BÜTÜN KORKULAR AŞILIR

Sırlar Ormanı'nda yaşam tıpkı insanların yaşamı gibi mücadeleler ve dayanışmayla dolu. Tehlikeler, üzüntüler, kayıplar her zaman hayatın içinde. Öte yandan arkadaşlık, dayanışma, hoşgörü, affetme de hayatın diğer yüzü... Ormana yaptığı rüya/gerçek karışımı yolculuk, küçük Öykü'yü olgunlaştırıyor. Öykü kendi küçük dertlerini, okulda kendini yeterince gösterememesini, uzaktaki anne babasını özlemesini, çekingen tabiatını, kısacası kendisine dünyanın en büyük yükleri gibi gelen her şeyin aslında nasıl da ortak olduğunu, mücadele ettiği müddetçe aşılamaz hiçbir sorunun olmadığını anlıyor.

Kitabın yazarı Nermin Ferhan Karamuti, üniversite eğitimini de çocuk gelişimi alanında yapmış, çocuk edebiyatına gönül vermiş biri. Çizimlere imza atan Eren Caner Polat ise özgün ve rüya atmosferine uygun desenlerle kitabın etkisini artırmayı başarmış. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★☆☆
Kurgunun özgünlüğü	★★★★★★★★☆☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★☆☆☆

Dostluğun tohumlarını cebinde taşıyanlar

Yazan: **Deniz Poyraz**

Kırılgan Şeylerin Bilimi, akıcı ve neşeli anlatımıyla ve çizdiği sahici atmosferle okurda yer ediyor. Neresi olduğu fark etmeksizin, bulduğu her yere sahip olduğu mutluluktan eken çocukların romanı. Dostluğun tohumlarını cebinde taşıyanların, merak edenlerin ve korkusuzca soru soranların bir de...

Kırılgan Şeylerin Bilimi
Tae Keller
Türkçeleştiren: Cenk Pamay
Editör: Ayşegül Çetin
Domingo Yayınları, 304 sayfa

Yazar Tae Keller, Honolulu'da büyümüş; edebi yaşantısına dair ilk verimlerini burada üretmiş. Sonrasında, yayıncılık sektöründe çalışmak üzere New York'a taşınmış. Son kitabı *When You Trap a Tiger* ile 2021 Newbery Ödülü'nü kazanmış. *Kırılgan Şeylerin Bilimi* ise yazarın Türkçeye çevrilen ilk kitabı. (Çev.: Cenk Pomay, Domingo Yayınları).

Kırılgan Şeylerin Bilimi'nde okuduğumuz, anlatıcı kahramanımız Natalie'nin tuttuğu bir günlük aslında. Günlüğüne düştüğü notlara, çizdiği tasarılara ve projelere bakılırsa Natalie bilgiç bir çocuk. Mutlu sayılacak bir yaşamı, anne ve babadan mütevellit küçük bir ailesi ve dostları var. Ancak günün birinde annesi işten çıkarılıyor ve depresyona giriyor. Sonrasında, hayatlarında hiçbir şey eskisi gibi olmuyor.

Natalie, bu durumu düzeltmek adına çareler aramaya koyulur. En güzel seçenekse fen öğretmeni Bay Neely'den gelir. Öğretmen yumurta atma yarışmasına katılmasını önerince Natalie, bunun tüm sorunları için mükemmel bir çözüm olacağını düşünür. Yakın arkadaşları Twig ve Dari ile takım olup ödülü kazanırlarsa, annesini mucizevi Kobalt Mavisi Orkideleri görmeye götürebilecektir.

İşin aslı şu ki, Natalie'nin annesi bir bitki bilimci. Yani "hasta" olmadan önce mesleği buydu. Lancester Üniversitesi'ndeki bir laboratuvarda bir sürü bilimsel şey yapar, sürekli bitkilerden, cinslerden ve türlerden söz ederdi. On sene önce yazdığı; fakat şimdi pek yüzüne bakmadığı bir kitabı da var:

"Mucize Nasıl Yetiştirilir?" Kitabın açık ara en uzun kısmı ise "Kobalt Mavisi Orkide: Gizemin ve Mucizelerin Çiçeği."

Daha birkaç gün öncesine kadar mutlu bir kadındı Natalie'nin annesi. Üniversite laboratuvarındaki işini, orkideler üzerine yaptığı araştırmayı, çığır açabilecek olası buluşları anlatıyor, gülümsüyordu. İşler yolundaydı yani... Bir süre sonra her şey kötüye gitmeye başladı ve Bayan Menzer, Natalie'nin annesini işten kovdu. Menzer, Natalie'nin yakın arkadaşı olan Mikayla'nın da annesi. Bu ilişki yumağı, her şeyi daha da karmaşıklaştırmakta Natalie adına. Fakat sonuçta annesi işe gidemiyor ve günbegün karanlığın içine doğru çekiliyor.

Natalie, annesinin bu "yeni normal"ine alışmaya çalışsa da içi içini kemirmeye başlıyor bir süre sonra. Çünkü aşina olduğu o ilgi ve sevecenliği yitirdiğini düşünüyor -ki haklı da! Annesiyle hayattaki ilk anılarını, birlikte seradayken, minik bitki ailesini yetiştirdikleri, her tohumu doğru oranda sulamaya ve gübrelemeye çalışarak geçirdikleri zamanlar olarak hatırlıyor. Birkaç ay öncesine kadar rengârenk açmış yaşam dolu çiçekler artık solgun Natalie için.

Yine de depresyon çirkin bir sözcük değildir. Depresyon, dünyadaki en yaygın ruhsal bozukluklardan biridir ve bunda utanılacak bir şey yoktur. Eğer siz veya sevdiğiniz biri depresyona ya da başka bir ruhsal hastalığa karşı mücadele veriyorsa bilin ki yalnız değilsiniz! Bilin ki size yardımı dokunacak pek çok insan var!

"Bu böyle gitmez!" diyor Natalie, yumurta fırlatma yarışmasının afişine bakarken: *"Annemi yalnız bırakmayacağım. Para ödülünü kazanacağım ve uçağa atlayıp New Mexico'ya gideceğiz. O sihirli mavi orkidelerden birini alacağız, annemle onu araştıracağız ve her şey normale dönecek! Her şey mükemmel olacak!"*

Öğretmen Bay Neely, merak projesi için Natalie'nin "yumurta yarışmasını" seçtiğini öğrenince mutluluktan havalara uçuyor. Twig'i ve sonrasında Dari'yi de Natalie'yle aynı takıma koyup, yaşama bakışları bambaşka olan bu çocuklardan özgün bir şeyler çıkacağını umuyor. Böylece bilimin, hüznü ve dostluğu sarmaladığı dokunaklı macera başlıyor.

Ancak ruha en iyi tedavi dostluk ve Natalie de dostları konusunda şanslı bir çocuk. Dari biraz "inek"

ama onu çok seviyor. Twig'se dönemin tam ortasında sınıfa gelen bir öğrenci. Herkes sinemadalarmış gibi çıt çıkarmadan Twig'i izlerken, o, Natalie ve Mikayla'nın yanına gelip, "Sizinle arkadaş olacağız," diyor. Fazla söze gerek olmuyor sonra, dostane hislerin o zengin lügati kendi kendine açılıveriyor ortaya. Geriye, doğanın gizem dolu yasalarını ve yaşamın mucizevi çarklarını döndüren tüm o kuvveti keşfetmek kalıyor...

Natalie'nin annesinin kitabında "Sözcüklere Dair" diye bir not var, bir paragraf uzunluğunda. Tüm o şaşaalı bilimsel sözcüklerden, o pek mühim terimlerden bahsediyor ve kitaptaki dipnotların gerekçelerini açıklıyor. Sözcüklerin manasını bilmenin, onları anlamanın ne kadar önemli olduğunu anlatıyor; çünkü bir kez bildin mi artık üstünde hak iddia edebilirsin –bildiğin şey artık senindir ve bir parçan hâline gelir. Ancak onları tekrarlamazsan, onlara sımsıkı tutunup zihninde defalarca, defalarca geçirmezsen bir gün unutursun ve o zaman sonsuza dek kaybolurlar...

Kırılgan Şeylerin Bilimi, akıcı ve neşeli anlatımıyla ve çizdiği sahici atmosferle okurda yer ediyor. Neresi olduğu fark etmeksizin, bulduğu her yere sahip olduğu mutluluktan eken çocukların romanı. Dostluğun tohumlarını cebinde taşıyanların, merak edenlerin ve korkusuzca soru soranların bir de. Çünkü bilim sorular sormak, yaşam ise yanıtlardan korkmamaktır!

İyi okumalar... ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★☆☆
Kurgunun özgünlüğü-tutarlılığı	★★★★★★★★☆☆
Kahramanların işlenişi	★★★★★★★★☆☆☆
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★★☆

Bu güzel gezegen bizim evimiz

İki çocuğun, küçük bir tavşanla birlikte, uçan bir balonun taşıdığı yatak üzerinde çıktıkları yolculuk, her sayfada eğlenceli detaylarla anlatılmış.

Yazan: **Yasemin Yılmaz Yüksek**

Adları Grammy ödülleri ve adaylıklarıyla telaffuz edilen Tom Chapin ile John Forster'ın meşhur "This Pretty Planet" şarkısının bir çocuk kitabına dönüşmesi, Chapin'in çocuk şarkıları üstadı olduğunu bilen çoğu hayranını şaşırtmamış olsa gerek. Lee White'ın masalsı çizimleri ise yaşadığımız gezegeni evimiz olarak kucaklama çağrısı olan şarkının ötesine geçiyor. Biri kız diğeri erkek iki çocuğun, küçük bir tavşanla birlikte, uçan bir balonun taşıdığı yatak üzerinde çıktıkları yolculuk, her sayfada eğlenceli detaylarla anlatılmış.

Bu Güzel Gezegen
Tom Chapin - John Forster
Resimleyen: Lee White
Türkçeleştiren: Simay Yıldız
Editör: Şebnem Özdemirci
Beta Kids Yayınları, 40 sayfa

Karakterlerin bir mantar gezegenden baktıkları Dünya, dağları, tapınakları, kuleleri, okyanusları ve buzullarıyla tanıdık; birbirlerine top atan penguenleri, kaykay üzerindeki fili ve bisiklet üzerinde gitar çalan maymunlarıyla bir o kadar şaşırtıcıdır. *"Uzayda dönüp duran bu güzel gezegen"*, White'ın çizimlerinde bazen bir bahçe, bir liman ya da pusula bazen de etrafa ışık saçan bir baykuş ya da dönen taş bir plaktır. Ne var ki akıp giden zaman karşısında savunmasızdır ve kendini koruyabilmek için, bugüne kadar koruduklarının yardımına ihtiyacı vardır: Bir zamanlar dinozorların yürüdüğü topraklara piramitler inşa eden, imparatorluklar kuran, Rönesans'ı başlatan, Sanayi Devrimini gerçekleştiren, uzaya giden insanların. Ne var ki uçan yatakla yolculuklarına devam eden iki çocuk ve tavşan, Bilgi Çağı'na geldik diye sevinirken bir de bakarlar ki gökyüzü kapkara. Yeryüzü çok kirli. Fabrikalar ağaçlardan çok...

Tom Chapin ve John Forster o kadar inanmış ki insanların birlikteliğine ve uyumun zarafetine; şarkıları geleceği rengârenk resmetmeyi zorunlu kılmış. Herkese hayat sunan bahçe temizlenmiş. Toprağa yeni tohumlar atılmış. Denizler arındırılmış. Kompostu da öğrenmiş minik tavşan, geri dönüşümü de. Güneşin göz alıcı renkleri öyle ışıldatmış ki bu güzel gezegeni fabrika bacalarından çiçekler yükselmiş. Karakterlerin yolculukları sırasında karşılarına çıkan her şey kitap biterken aynı sayfada toplanmış. Bu güzel gezegen, iki çocuğun "sabah ışıklarına kadar" uyudukları odaları kadar küçük, onların hayalleri kadar büyükmüş aslında.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★
Dilin akıcılığı	★★★★★★★★★☆
Öykünün özgünlüğü	★★★★★★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★★★★★★

Daha Barışçıl Bir Dünya İçin

Yazarımız Doğan Gündüz'ün, Peter H. Reynolds ile gerçekleştirdiği söyleşinin ilk bölümünü dikkatinize sunuyoruz. Söyleşinin ikinci bölümü Haziran sayımızda yer alacak.

Yazan: **Doğan Gündüz**

Bundan sekiz-on yıl kadar önce, Boston'daki dostum Şule Öztürkmen, "Burada çocuk kitapları satan çok şirin bir kitapçı var (The Blue Bunny-Mavi Tavşan), sahibi de çocuk kitapları yazıyor, ahbap olduk," dediğinde ismini sormuştum. "Peter Reynolds," demişti.

Peter ile ilk temasım Şule aracılığıyla oldu. Şule, Boston'dan İstanbul'a gelirken bana Peter'in imzalı kitaplarını getirmeye başladı, ben de Peter'a Türkçeye çevrilmiş kitaplarından gönderiyordum. Yan yana gelme fırsatımız olmasa da kitap ve selam alışverişimiz bugünlere ulaştı. Niyetim Peter ile o şirin kitapçı dükkânında buluşup bir söyleşi yapmaktı. Ama pandemi nedeniyle bu ihtimal iyice azalmaya başlayınca, çok da gecikmeden bu söyleşiyi yazışarak gerçekleştirdik.

Söyleşide, Peter'ın kendi yazıp resimlediği bütün kitaplarına, Türkçede henüz yayınlanmamış bile olsa yer vermeye çalıştım. *D*ünyanın *En Küçük Hediyesi* kitabını atladığımı fark ettiğim günlerde Peter'dan bir hediye aldım: *Dünyanın En Küçük Hediyesi* kitabı. Hikâyede olduğu gibi küçük ama bir arada olmanın güzelliğini vurgulayan anlamlı bir hediye oldu bu benim için.

Konuşulacak, sorulacak, söylenecek o kadar çok şey vardı ki değinmesek olmazdı, hâliyle söyleşimiz de biraz uzadı. Sonunda, bir gün aynı masada karşılıklı Türk kahvesi içmeyi hayal ederek söyleşimizi noktaladık. Buyurun, siz de şimdiden hayalimize katılın, bir sandalye çekip *"Bizim Masamız"*a oturun. Sahi, kahvenizi nasıl içersiniz?

Doğan Gündüz: *Kitaba dönüşmeden önce bir hikâye, ilk olarak zihninizde nasıl canlanıyor? Resimlerle mi sözcüklerle mi? Diğer bir deyişle önce metni yazıp ardından resimleri mi çiziyorsunuz yoksa resimleri çizip bunlara metin mi ekliyorsunuz? Yoksa ikisini de aynı anda mı yapıyorsunuz?*

Peter H. Reynolds: Benim için bu, öncelikle zihnimde canlanan küçük bir filmdir. Bir kalem kapıyorum ve unutmadan filmin "eskiz notu"nu alıyorum. Hikâyeyi anlatmaya yardımcı olacak küçük başlıklarla esere odaklanıyorum. Gerektiğince az sayıda sözcük kullanmaya çalışıyorum. Bu, bir resimkitabın (Picture book) gücüdür.

DG: *Son derece az sözcükle ve sade resimlerle çok geniş anlamlar içeren hikâyeler yazıyorsunuz. Resimleriniz sadeleştikçe ve sözcükleriniz azaldıkça hikâyelerinizin evreni genişliyor. Hikâyelerinizi yazarken veya resimlerken metninizi ve resimlerinizi gözden geçiren ve önerilerde bulunan var mı? Editörünüzden önce demek istiyorum...*

PHR: Eee, gözden geçirmenin en etkili biçimini uyguluyorum: Hikâyemi bir çocuğa yüksek sesle okuyorum. Beni en son dinleyen ve görüşlerini bildiren çocuk, oğlum Henry oldu. Hatta, geçenlerde birlikte, benim başladığım Henry'nin ekleme yaptığı sonra yine benim devam ettiğim bir hikâye yazdık.

DG: *Birçoğumuz büyük şehirlerde "modern bir yaşam" sürüyoruz. Bu tabi insanın kendisine yabancılaşmasını, doğadan uzaklaşmasını da beraberinde getiriyor. Sizin kitaplarınızdaki çocuk karakterler yalınayak. Bu yalınayaklık, bir anlamda, "evet, şehirde yaşıyorum ama doğanın bir parçası olarak ben insanım" seslenişi gibi. Bir de henüz kalıplara sokulmamış saflığın işareti. Bu doğallık kişinin zayıf yönü gibi görünse de yolunu bulmasında, kendisi olmasında en güçlü yanı. Yalınayak olmayı modern yaşama karşı bir itiraz olarak okuyorum. Siz ne dersiniz?*

PHR: Güzel yorum! Evet, kitaplarımın çoğunda karakterlerim yalınayaktır. Eminim bunun çocukluğumdaki çok güzel bir anıyla ilgisi vardır. Ben altı yaşımdayken, şehirden Chelmsford'un (Massachusetts) çimenli banliyölerine taşındık. Oraya vardığımızda yaptığımız ilk şeyin çimenlerin üstünde yalınayak koşmak olduğunu hatırlıyorum. Şiddetli bir yağmurun ardından çimenler ıpıslaktı ve çok ferahlatıcıydı. Özgürlük buydu. Okuyucularımın özgür hissetmesini istiyorum.

DG: *Kitaplarınızdaki karakterlerin adları Vashti, Ramon, Marisol, Raj, Rose, Leo, Roland, Rafael, Maya, Jerome ve Violet. Karakterlerinizin isimlerinizi nasıl koyuyorsunuz? İsim verme sürecinizden bize bahseder misiniz?*

PHR: Benim hikâyelerim yaratıcılık ve özgünlük üzerine, bu yüzden kulağıma eşsiz gelecek isimler arıyorum. Bir kafede Vashti adında bir kızla tanıştım ve bu kız yazmakta olduğum ve daha sonra *Nokta* ismini alacak kitabımdaki karakteri hatırlattı. Her karakterin isminin özgün bir hikâyesi var. Bir gün bunun hakkında bir kitap yazmam gerekebilir.

DG: *Nokta sizin en çok bilinen, sayısız dile çevrilen kitaplarınızdan biri. Bu kitabı yazma fikrinin nasıl oluştuğu bence en az kitaptaki kadar güzel bir hikâye ve ilham verici. Vashti karakteri ortaya çıkmadan önce, 2002 yılında, kitapçı dükkanınızda verdiğiniz derste, "Hiç çizemiyorum" diyen kızdan ve uyuyakaldığınız bir gece çizim günlüğünüzde bulduğunuz noktadan söz eder misiniz?*

PHR: Küçük bir kız, belki altı yaşlarında, benden sanat dersi alıyordu. Onun çalışmasına baktığımı fark edince dehşete düştü ve hemen kağıdının üzerine kapandı. "Hiç çizemiyorum," diye haykırdı. O an, bu çekingen sanatçı ve dünyada olduğunu bildiğim çok daha fazlası için bir hikâye yazmam gerektiğini biliyordum. Birkaç gece sonra, kalemim günlüğümün üzerinde uyuya kaldım. Uyandığımda, kalemin ucunun değdiği yerden mürekkebin yayılarak sayfada büyük bir noktaya dönüştüğünü gördüm. Çok sevindim. Markörü aldım ve çizimin yukarısına "Nokta" yazdım.

DG: *Kitaplardaki hikâyeler son sayfada bitiyor. Fakat ardından yazılmamış veya çizilmemiş yeni hikâyeler başlıyor: Kitabın hikâyeleri ve kitaptaki hikâyeleri kendi hikâyelerine dönüştüren okurların hikâyeleri... Siz de The North Star (Kuzey Yıldızı) kitabınızın hikâyesini "Başlangıç" sözcüğüyle sonlandırıyorsunuz. Bir hikâyenin bitişi bir başka hikâyenin başlangı-*

cı oluyor. Çok sevdiğim bu tür hikâyelerden bir tanesi de "Nokta Günü"nün ortaya çıkışı. Bana "Nokta Günü" nün nasıl başladığını anlatır mısınız?

PHR: Iowa'daki bir öğretmen, Terry Shay, on yılı aşkın bir süre önce, bana ulaştı ve öğrencilerinin "kitap künyelerinde yer alan yayım tarihlerinin yoksa kitapların doğum günü mü olduğunu" merak ettiklerini söyledi. 15 Eylül'ün *Nokta* ve onunla ilgili temaların kutlama günü olmasına karar verdiklerini iletti. (*Nokta*, 15 Eylül 2003 tarihinde yayımlanmıştır. DG'nin notu) Bu adım büyüyerek, şimdi dünya çapında, 191 ülkede bir yaratıcılık kutlaması hâline geldi! Daha fazla bilgi edinmek için: www.thedotclub.org

DG: *Yaratıcılık üçlemesinde Nokta ve Mış Gibi kitaplarıyla birlikte yer alan diğer kitap ise Gökyüzünün Rengi. Bu kitabının karakteri Marisol herkesin bir sanatçı olduğuna inanıyor. O sadece gökyüzü rengini yaratmıyor ama aynı zamanda "gökyüzü rengi" diye bir kelime de yaratıyor. Yaratıcılık karakterlerinizin en önemli motivasyonlarından biri. Niye bu kadar önemli?*

PHR: Orijinal düşünebilmenin zıttı bir başkasının senaryosunu okumaktır. Bu senaryo iyi olabilir, ancak KENDİ zihninizin neler yaratabileceğini gözden kaçırabilirsiniz. Benim karakterlerim cesaretle atılıyor. Onların cesarete ve anlayışa örnek olmalarını istiyorum.

DG: *Çocuk kitaplarının yanı sıra birçok yaratıcı işler yapıyorsunuz. Mutlu Hayalperest kitabınızda bir cümleye rastladım: "O kadar çok hayalim var ki karmakarışık olabilir. Yaratıcı Kaos." Yaratıcı Kaos, bir sanatçı veya yazar için gerçekten de zor bir kaostur. Sanatçıyı iyi sanat eserleri üretmeye itebilir veya tam tersine sanatçının yaratım sürecindeki engeli de olabilir. Yaratıcı kaosunuzun karmaşaya dönüşmemesini nasıl sağlıyorsunuz?*

PHR: Benim stüdyom DARMAdağınık oluyor, ama dağınıklık benim için enerji demek. Projelerimin etrafımda dağılmış olduğunu görmekten hoşlanıyorum. Bir projeye odaklandığım ve sonra dinlenip başka bir projeye ve belki üçüncü veya dördüncüye geçiş yaptığım bir "zigzak" yöntemi kullanıyorum ve sonra ilk projeye geri dönüyorum. Sonunda, büyük bir stüdyo temizliği yapıyorum ki bu her zaman iyi hissettiriyor – karlı bir kıştan sonra gelen ılık bir bahar günü gibi.

DG: *Karakterleriniz genel olarak hayalci, maceracı, yaratıcı, kalbinin sesine kulak veren karakterler. Okurlarınıza gizli potansiyellerini keşfetmelerini öğütlüyorsunuz. Onları kendi içlerine bir yolculuk yapmaya çağırıyorsunuz. Kendileri olabilmeleri için ellerinden tutuyorsunuz. Onlara yollarını gösterecek kendi özlerindeki parlayan yıldızlarını bulmalarına yardım ediyorsunuz. Kitaplarınızın genelde kendini keşfetmeyle ilgili olduğunu söylemek mümkün. Ancak Rose's Garden (Rose'un Bahçesi) diğer kitaplarınızdan ayrılıyor. Rose'un önceliği toplum. Kalabalık gri bir şehrin köşesinde rengârenk bir bahçe yapıyor. Sonra, onun bahçesi "herkesin bahçesi" oluyor.*

Birey olmak ile egoist olmak arasındaki mesafenin çok uzak olmadığını düşünüyorum. Evet, kendini, yeteneklerini bilmek, yaratıcı olmak çok önemli, fakat, eğer bunları toplum için kullanmıyorsanız bir yaratıcı egoist olma riski söz konusu. Bu konuda ne söyleyebilirsiniz?

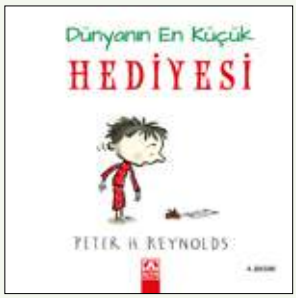
PHR: *Rose's Garden*'daki Rose topluma çok bağlıdır. Çevresindekilere ilham verir. Diğer çalışmalarım gerçekten de benlik yolculuğuna ve kendini ifade etmeye, güven, cesaret, yaratıcılık üzerine odaklanıyor ama aynı zamanda empati ve nezakete. Okuyucularımı dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmek için yeteneklerini, zamanlarını ve enerjilerini kullanmaya teşvik ediyorum. Bu arada, yaratıcı bir düşünür olarak ben, birinin "yaratıcı egoist" olmayı seçmesinde sorun görmüyorum. Çok nadir olduklarını düşünüyorum, ancak bir insan yaratmayı bir tek kendi sanatsal arayışlarına hizmet için seçerse bunu da kabul ederim. Bununla birlikte, dünya zorluklarla dolu ve toplayabileceğimiz tüm yaratıcı enerjiye ihtiyacımız var. Değişim yaratanların, dengeli ve sağlıklı hissetmek için kendilerine dikkat etmeleri gerektiğini hatırlamaları gerekir. Ego, bir kişinin benlik saygısı veya kendine önem verme duygusudur. Bu ilginç bir yelpaze. Benlik saygısı, kişiye ne düşündüğünü ne hissettiğini ve hayal ettiklerini dünyayla paylaşma

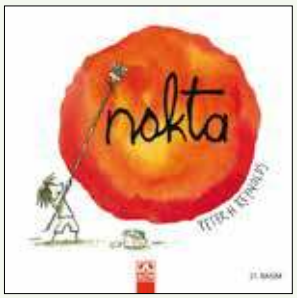
güveni verir. Kendine önem verme, kişinin kendi "düdüğünü öttürmeyi" takıntı hâline getirmesidir. Eğer uygun ve canlı işler yaratırsanız, işiniz düdüğünüzü sizin için öttürecektir. Ayrıca izleyicileriniz de "düt"leriyle destekleyecek ve sözün yayılmasına yardımcı olacaktır.

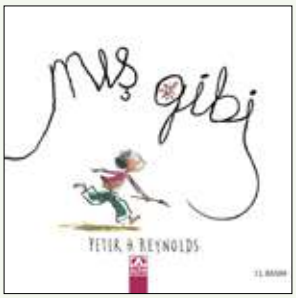
DG: *Going Places (Sınırları Aşmak), ikiz kardeşiniz Paul A. Reynolds ile birlikte yazdığınız bir kitap. İşbirliği ve yaratıcılık, kitabın karakterleri Rafael ve Maya'yı sınırların, özellikle de insanların zihinlerindekinin ötesine götürüyor. Kardeşinizle birlikte dört kitap yazdınız. Görünüşe göre resimkitaplara ikizinizden çok daha fazla yoğunlaşmışsınız. Kendi kitabınızı hazırlarken ikizinizden herhangi bir destek alıyor musunuz? Yoksa Benden Bir Tane Daha Olsa benim için fazla mı diyorsunuz?*

PHR: Paul benim can danışmanım. Beni alkışlıyor ve bana fikirler veriyor. Beni her zaman teşvik ediyor, ancak yaklaşık 15 yıl boyunca resimkitap yarattıktan sonra, Paul'e şimdi onun yaratma zamanı olduğunu söyledim. Harika bir hikâye anlatıcısı, öğretmen, baba ve vizyon sahibi. *Going Places'*den sonra *Sidney ve Simon Meraklı İkizler* dizisini yazdı. Bu diziyi ikiz olmamızın deneyimlerinden ve yaratıcı işbirliğimizden süzüp yarattı.■

Devamı gelecek sayıda.

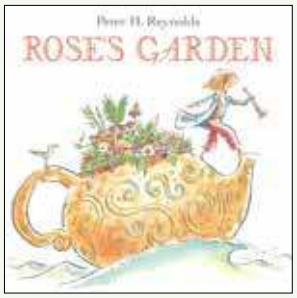

Söyleşinin bu bölümünde değinilen kitaplar:

Dünyanın En Küçük Hediyesi • Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Oya Alpar, Altın Kitaplar, 40 sayfa
Nokta • Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Oya Alpar, Altın Kitaplar, 32 sayfa
The North Star (Kuzey Yıldızı) • Peter H. Reynolds, Candlewick, 64 sayfa
Mış Gibi • Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Oya Alpar, Altın Kitaplar, 32 sayfa
Gökyüzünün Rengi • Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Oya Alpar, Altın Kitaplar, 32 Sayfa
Mutlu Hayalperest • Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Oya Alpar, Altın Kitaplar, 40 sayfa
Rose's Garden (Rose'un Bahçesi) • Peter H. Reynolds, Candlewick, 40 sayfa
Going Places (Sınırları Aşmak) • Yazar: Paul A. Reynolds, Çizer: Peter H. Reynolds
Atheneum Books for Young Readers, 40 sayfa
Sidney ve Simon Meraklı İkizler Dizisi • 1. Kitap: Çiçek Kurtarma Operasyonu, 2. Kitap: Çöp Dedektifleri
Yazar: Paul A. Reynolds, Çizer: Peter H. Reynolds, Türkçeleştiren: Gülüzar Yıldırım, Uyurgezer Kitap, 48'er sayfa

İLKOKUL

ORTAOKUL

Koleksiyonerler için kaçırılmayacak fırsat!

Tudem'in, beğeniyle okunan ve geniş kitlelere ulaşan seri kitapları şimdi de özel kutulu setlerinde!

Emre İle Cemre
Miyase Sertbarut
6+ / 10 Kitap
5 kitap, 500-850 kelime
5 kitap, 850-2000 kelime

Filozof Çocuk Seti
Oscar Brenifier
7+ / 20 kitap
Felsefe, Eleştirel Düşünme

Anton'un Maceraları
Meike Haberstock
7+ / 3 Kitap
Okul Yaşamı, Sorumluluklar

Acaba Ne Olsam?
Toprak Işık
8+ / 5 kitap
Meslek Seçimi,
Kendini Tanıma

Uçan Fare ile Hayalet Hayri
Beyza Akyüz
8+ / 3 kitap
Okul Yaşamı, Hayvan Sevgisi

Süper Çocuklar
Aytül Akal
8+ / 4 kitap
Farklılıkların Zenginliği,
Serüven

Kayıp Kitaplıktaki İskelet
Aytül Akal-Mavisel Yener
8+ / 3 Kitap
Kültürel Değerler

Kapiland Serisi
Miyase Sertbarut
10+ / 4 kitap
Hak ve Özgürlükler,
Mücadele

Ateş Hırsızı Serisi
Terry Deary
10+ / 3 kitap
Efsane ve Söylenceler,
Serüven

Ekşilina'nın Hayret Verici Maceraları
Finn-Ole Heinrich
10+ / 3 kitap
Aile İlişkileri, Duygular

Tansel Tozan Serüvenleri
Mehmet Atilla
10+ / 3 kitap
Merak ve Araştırma, Bilim

Süper Gazeteciler
Aytül Akal
10+ / 4 kitap
İletişim, Serüven

Fen Bilimleri Serisi
Toprak Işık
10+ / 4 kitap
Fen Bilimleri, Macera

İşlem Tamam
Toprak Işık
10+ / 4 kitap
Matematik, Sorun Çözme

Johnny Maxwell
Terry Pratchett
10+ / 3 kitap
Bilim ve Teknoloji, Mizah

Dehşet Hikâyeleri
Chris Priestley
10+ / 3 kitap
Gizem, Macera

Ara Âlem
Miyase Sertbarut
12+ / 3 kitap
Doğaüstü Unsurlar, Gizem,
Kendini Tanıma

tudem.com
tudemyayingrubu

tudem

"Yeryüzünün seslerine kapı açan anahtarlar"

Öyküleriyle ve biyografileriyle sevilen Göknil Özkök'ün hayalle gerçeği buluşturan bu ilham dolu öyküsü, klasik müzik bestecimiz Ahmed Adnan Saygun'a ve onun müzik eğitimine adanmış hayatına saygı niteliğinde.

İllüstrasyonc Başak İşbilir

İnci'nin hayatında yeni bir dönem başlıyordu. Yeni bir semt, yeni bir sokak, yeni bir okul... Taşındıkları gün, her şeyden önce apartmanın karşısındaki köşk çekti İnci'nin dikkatini. Hüzünlü bakan pencereleriyle, hikâyesiz binalar arasında hemen gösteriyordu kendini. Okulla, piyano dersleriyle ve bu gizemli köşke dair düşlerle geçen haftalardan sonra, karlı bir kış gününde, İnci'nin babası yeni bir plakla geldi eve. Çalan müzik, bir mucizenin habercisi gibiydi, hem ismiyle hem de Ninni'siyle... O gece, bir ışık yandı köşkün pencerelerinde. Davet gibiydi yepyeni bir öyküye...

CAN ÇOCUK

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com
facebook.com/cancocukcom
twitter.com/Can_Cocuk
instagram.com/cancocuk